

Institutionen för socialt arbete

Flyktingars etablering i Sverige

- En kvalitativ studie ur professionellas perspektiv om underlättande- och försvårande faktorer gällande etableringen i ett nytt samhälle

SQ4562, Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15 hp

Scientific Work in Social Work, 15 higher education credits

Kandidatnivå

Termin: Höstterminen 2022

Författare: Ferdinand Kempe & Victoria Klimovska

Handledare: Rasool Awla

Antal ord: 18 924

Sammanfattning

Syftet med denna studie var att identifiera underlättande- och försvårande faktorer för flyktingars etablering i Sverige utifrån socialarbetares perspektiv. Metoden för studien var av kvalitativ karaktär där fem intervjuer med socialarbetare från olika arbetsplatser i Västra Götaland genomfördes kring deras tankar om vad som kan påverka flyktingars etablering. Intervjupersonerna arbetade på Arbetsförmedlingen, socialtjänsten, kultur- och fritidsförvaltningen, social- och arbetsmarknadsförvaltningen och svenska för invandrare (SFI). Analysen av det insamlade materialet gjordes utifrån tidigare forskning, erkännandeteorin och de teoretiska begreppen antirasistiskt socialt arbete och KASAM. Resultatet visade att det fanns flera faktorer som påverkade flyktingars etablering i Sverige. Huvudfaktorerna som identifierades var kontaktnät, bakgrund och tidigare erfarenheter, livssituation i Sverige, språk, politik och policys samt könsroller. Faktorerna ansågs påverka flyktingar olika, där somliga faktorer ansågs vara av både försvårande- och underlättande karaktär medan vissa faktorer endast var försvårande eller underlättande för flyktingars etablering i Sverige. Forskning kring flyktingar anses vara av relevans då flyktingpolitiken är ett omdiskuterat ämne i samhället där det sker många politiska reformer som påverkar dessa människor.

Nyckelord: *Underlättande- och försvårande faktorer, flyktingar, erkännandeteori, antirasistiskt socialt arbete, KASAM*

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1 Bakgrund och problemformulering	5
1.2 Syfte och frågeställningar	7
1.3 Studiens relevans för socialt arbete	7
1.4 Begreppsförklaringar	8
1.4.1 Flykting	8
1.4.2 Etablering i samhället	8
1.4.3 Kulturellt kapital	9
1.5 Avgränsning	9
2. Ramverk	11
2.1 Etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare	11
3. Tidigare forskning	12
3.1 Psykisk hälsa, språkkunskaper och arbete	12
3.2 Kultur, integration och policys	14
4. Teoretiskt ramverk och begrepp	18
4.1 Erkännandeteori	18
4.2 Antirasistiskt socialt arbete	21
4.3 KASAM	23
5. Metod och metodologiska överväganden	25
5.1 Val av metod	25
5.2 Urvalsprocess	26
5.3 Genomförande av intervjuerna	27
5.4 Bearbetning av intervjuerna	28
5.5 Analysmetod	28
5.6 Studiens tillförlitlighet	30
5.7 Forskningsetiska överväganden	32
5.8 Arbetsfördelning	34
6. Resultat och analys	35
6.1 Kontaktnät	35
6.1.1 Familj	35
6.1.2 Socialt kontaktnät	37
6.1.3 Civilsamhället	39
6.1.4 Myndigheter	40
6.2 Bakgrund och tidigare erfarenheter	42
6.2.1 Etnicitet och kultur	42
6.2.2 Trauma	45
6.2.3 Utbildning	46
6.2.4 Förförståelse	47
6.3 Livssituation i Sverige	48

6.3.1 Boende	48
6.3.2 Arbete	50
6.3.3 Meningsfull fritid	52
6.3.4 Hälsa	53
6.4 Språk	53
6.5 Politik och policys	54
6.6 Könroller	57
7. Avslutande diskussion	58
7.1 Vidare forskning	60
Referenslista	62
Bilagor	66
Bilaga 1- Informationsbrev	66
Bilaga 2- Intervjuguide	67

Förord

Skrivandet av denna uppsats har gett oss både nya kunskaper och en större inblick i vad etablering för flyktingar i Sverige innebär. Det har varit lärorikt och givande att skriva om detta ämne som vi anser är högaktuellt i dagens samhälle. Vi vill särskilt tacka samtliga deltagare som varit villiga att bidra med stor kunskap och viktiga tankar. Utan er hade uppsatsskrivandet inte varit möjligt! Vi vill även tacka vår handledare Rasool Awla som hjälpt oss att genomföra denna uppsats och varit ett bra stöd under hela skrivprocessen.

1. Inledning

1.1 Bakgrund och problemformulering

Sverige har enligt SCB (2022) varit ett invandringsland sedan 1930-talet. Till en början var det mest arbetsinvandring, men på senare år har krig och konflikter i världen varit den främsta anledningen till att personer flyr till Sverige. År 2016 var invandringen som högst i Sverige då 163 000 personer invandrade hit (ibid). Ämnet har aktualiserats på nytt på grund av Rysslands invasion av Ukraina som i sin tur ledde till att flera ukrainska flyktingar kom till Sverige. I mars 2022 var det 27 000 ukrainska flyktingar som sökte asyl hos Migrationsverket enligt massflyktsdirektivet (SCB 2022). Massflyktsdirektivet aktiverades av EU för första gången den 3 mars 2022 och innebär att personer från Ukraina utan individuell prövning har rätt till ett tidsbegränsat och omedelbart arbets- och uppehållstillstånd i Europeiska unionens (EU) alla medlemsstater, förutom Danmark och Irland som är undantagna detta krav (Migrationsverket 2022). Massflyktsdirektivet, som med andra ord benämns uppehållstillstånd med tillfälligt skydd vid massflykt, innebär som ovan nämnt individers rätt till tillfälligt skydd vid massiv tillströmning av fördrivna personer. Grundtanken bakom massflyktsdirektivet framkom i den proposition som framlades till riksdagen av regeringen år 2001 och beskrev hur samarbetet mellan medlemsstaterna i EU skulle främja balansen mellan omhändertagandet av fördrivna personer och hanteringen av följderna som uppkommer vid en massflykt (Prop 2001/02:185).

På grund av att massflyktsdirektivet aktiverades för första gången är ämnet gällande migration återigen aktuellt där något som är oundvikligt vid migration är etableringen i det land man beviljas uppehållstillstånd. Politiker som bedriver en mer öppen flyktingpolitik förmedlar sällan om vilka insatser som ska leda till att flyktingar ges en möjlighet till att skapa sig en framtid och på sikt etablera sig i Sverige. *“De som har rätt till skydd och därmed får stanna behöver lära sig svenska, utbilda sig, arbeta och försörja sig och det ska gå snabbare än i dag. Återvändandet för de som får avslag måste öka.”* (Socialdemokraterna u.å.). Socialdemokraterna anses vara ett parti som värnar om allas lika rätt och driver en politik som enligt de ska föra människor samman. Det som görs för flyktingar är

huvudsakligen kravsättning som behöver uppfyllas, men frågan om hur de ska ta del av nödvändiga resurser och få den hjälp de behöver kvarstår.

Kravsättning på språk, utbildning och arbete är inget som denna kandidatuppsats motsätter sig då dessa är faktorer som bidrar till etableringen för människor. För att uppfylla de krav som finns i Sverige finns det olika program och funktioner som flyktingar kan använda sig av. För att nämna några finns det etableringsprogram hos Arbetsförmedlingen, där målet är att stödja vissa invandrare med att lära sig svenska och hitta jobb för att klara sin egen försörjning (Arbetsförmedlingen u.å.). Ett annat exempel som kan hjälpa flyktingar att etablera sig är samhällsinformation som en del av introduktionen till Sverige, vilket framkom i ett betänkande år 2003 (SOU 2003:75). Betänkandet beskriver hur det bör finnas krav på bredare och bättre information till flyktingar, där informationen måste riktas mot målgruppen flyktingar och göras tillgänglig för så många som möjligt. Betänkandet lyfter även att samhället genomgående bör visa hur flyktingar kommer åt information och hur man använder sig av den (SOU 2003:75). Att etablera sig i Sverige är inte något som enbart är upp till individen som kommer hit, utan kräver mobilisering av hela samhället och deltagande i samhällliga strukturer.

Individen som faktor i etablering och samhällets insatser kommer i denna uppsats att benämnas som underlättande- och försvårande faktorer. Alla personer som flyr till Sverige kommer med olika förutsättningar och exempel på detta kan vara varierande hälsotillstånd, utbildningsbakgrund och familjesituation (Departementsserien 2000:43). Detta är enbart exempel och kan alla fungera som påverkande faktorer för individen, vilket innebär att dessa faktorer underlättar eller försvårar flyktingars etablering i Sverige.

Sverige är ett av de EU-länder som tagit emot flest migranter per capita (EU-kollen u.å.). Vikten av att etablera sig i ett nytt samhälle medför flera positiva effekter både på individ- och samhällsnivå, där etablering kan öka välbefinnandet för individen, men även gynna samhället i stort. Vissa flyktingar etablerar sig lättare i samhället än andra och därför ska studien undersöka vilka faktorer som påverkar etableringen. Denna uppsats kommer därför att behandla underlättande- och försvårande faktorer för flyktingars etablering i Sverige ur ett professionellt perspektiv.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att undersöka vilka faktorer som enligt yrkesverksamma som jobbar med flyktingar anser påverka flyktingars etablering i Sverige.

Uppsatsen ämnar undersöka faktorer som både underlättar och försvårar etablering i det svenska samhället.

Den frågeställning som ska besvaras i denna uppsats är:

- Vilka faktorer anser socialarbetare underlättar respektive försvårar flyktingars etablering i Sverige?

1.3 Studiens relevans för socialt arbete

Socialt arbete innebär arbete med alla typer av människor. Socialt arbete får i grunden inte diskriminera, vilket även gäller målgruppen för denna studie, flyktingar. Att inte diskriminera skyddas genom diskrimineringslagen (2008:567) där det ingår sju diskrimineringsgrunder. Grunderna är kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning samt ålder, där flyktingar kan hamna inom alla dessa kategorier. Samhället är och ska vara för alla individer i det, där socialarbetare ska göra sitt yttersta utifrån de direktiv och ramverk som existerar för att se till att inkludering eftersträvas. Erhåller en individ ett uppehållstillstånd bör denne, i princip, behandlas precis som vilken medborgare som helst då målsättningen i slutändan är att denna individ också kommer att bidra till det svenska samhället. För att likabehandling ska ske bör kunskap om vad som fungerar för en god etablering i Sverige finnas och studier som denna uppsats är en del i det arbetet. Som nämnt i inledningen är flyktingpolitiken en aktuell fråga då människor runt om i världen är på flykt av olika skäl och dessa människor förtjänar rätten till goda levnadsvillkor och framtidstro. Bak (2013) belyser komplexiteten i arbetet med flyktingar, vilket är något alla socionomer som kommer i kontakt med flyktingar bör ha i åtanke. Arbetet med flyktingar handlar om bland annat skapande av nya sociala nätverk, lärandet av nytt språk och att höra till i samhället. Uppsatsen kan även bidra till att professionella blir medvetna om de brister som tidigare begåtts som försvårat etableringen för flyktingar. De professionella kan följaktligen dra lärdom av bristerna och inte upprepa dem.

1.4 Begreppsförklaringar

Nedan definieras begrepp som kommer behandlas i uppsatsen. Dessa är flykting, etablering i samhället och kulturellt kapital.

1.4.1 Flykting

Enligt NE (2022) är en flykting en person som lämnat sitt hemland på grund av bland annat risk för förföljelse. Det finns olika typer av flyktingar såsom krigsflyktingar, miljöflyktingar och ekonomiska flyktingar. En krigsflykting är en person som flyr från sitt hemland för att inte bli offer för en väpnad konflikt (ibid). En miljöflykting är en person som tvingas lämna sitt hemland av miljöskäl. Till sist finns ekonomiska flyktingar, som är de som lämnar sitt land eftersom de inte har möjlighet till att försörja sig eller inte har några framtidsutsikter i sitt hemland (ibid). Ekonomiska flyktingar brukar även benämnas som migranter (ibid). Migranter är enligt UNHCR (2021) personer som väljer att flytta för att förbättra sina liv genom exempelvis arbete, utbildning eller återförening med sin familj. Migranter flyttar således inte på grund av hot om förföljelse eller död och kan därav återvända hem i säkerhet och med skydd från sin egen regering.

Ett begrepp som används frekvent kopplat till flyktingbegreppet är begreppet asyl, som betyder att en flykting beviljats en fristad (NE 2022). Personer har rätt till asyl och får stanna i ett land om personen är i livsfara eller kan skadas allvarligt genom förföljelse (ibid). Asylsökande kommer inte att studeras i denna uppsats men kommer att behandlas i tidigare forskning och därmed är det av relevans att förstå begreppet.

1.4.2 Etablering i samhället

Begreppet att etablera sig definieras av NE (u.å.) som att inrätta sig i bland annat ett nytt land. Det finns ingen exakt definition om när en individ anses vara etablerad, men i denna studie definieras begreppet etablering som när individer förhåller sig till och klarar sig i det samhälle som existerar i det nya landet. Det är Länsstyrelsen, Migrationsverket och Arbetsförmedlingen tillsammans med kommunerna som har ansvar för etableringen av flyktingar (Länsstyrelsen Stockholm u.å.). Det är genom att bland annat lära sig språket, komma i arbete och att klara sin egen försörjning som flyktingar lättare kan etablera sig i det

svenska samhället (ibid). Etablering handlar om skapandet av bättre förutsättningar för alla som kommer till Sverige att exempelvis komma in på arbetsmarknaden eller att utbilda sig (Regeringen u.å.). Det övergripande målet med integrationspolitiken är lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter oberoende av etnicitet och kulturell bakgrund (Regeringen 2017).

I denna uppsats kommer vi att fördjupa oss kring faktorer som underlättar och försvårar flyktingars etablering i det svenska samhället.

1.4.3 Kulturellt kapital

Kulturellt kapital är ett begrepp som tas upp i den tidigare forskningen och definieras därmed för att få en ökad förståelse kring vad det betyder.

Det finns det tre typer av kulturellt kapital som benämns som det förkroppsligade, objektifierade- och institutionaliserade kapitalet (Bourdieu 1986 genom Ertorer, Long, Fellin och Esses 2020). Det förkroppsligade kulturella kapitalet inkluderar faktorer som färdigheter, kunskaper och beteenden som en person utvecklar genom livet. Det förkroppsligade kapitalet är något som existerar inom oss och som förvärvas genom socialisering och utbildning. Det objektifierade kulturella kapitalet är de materiella saker vi äger i relation till vårt förkroppsligade kulturella kapital. Till sist handlar det institutionaliserade kulturella kapitalet om vad man har för position i samhället såsom utbildningsgrad, religionstillhörighet och yrkestitel, vilket kan symbolisera kompetens och auktoritet (Bourdieu 1986 genom Ertorer et.al. 2020).

En viktig del av det kulturella kapitalet är att begreppet kan användas för att definiera personens sociala status och deras förmåga att röra sig i samhället, där personer med liknande kulturellt kapital ofta bildar gemenskaper (Ertorer et al. 2020).

1.5 Avgränsning

Studien fokuserar på flyktingars etablering i det svenska samhället och vilka faktorer som underlättar eller försvårar detta. Insamlingen av empirin är gjord genom kvalitativa intervjuer av yrkesverksamma socialarbetare från olika institutioner och arbetsplatser i Västra Götaland för att få perspektiv från olika arbetsplatser. Uppsatsen är således avgränsad till att endast studera professionellas

perspektiv på faktorer som anses påverka flyktingars etablering i det svenska samhället. Att intervjua professionella leder till att flyktingars egna perspektiv inte studeras gällande frågan om etablering i det svenska samhället.

2. Ramverk

I arbetet med flyktingar styrs socialarbetare av lagar och förordningar där ett regelverk som används frekvent är Lag (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. Med denna lag tillkom även två förordningar som behandlar etableringsinsatser för nyanlända invandrare. Vi anser att denna lag ökar förståelsen för hur vissa socialarbetare, främst på Arbetsförmedlingen, arbetar med bland annat flyktingars etablering.

2.1 Etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare

Lag (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare samt två förordningar trädde i kraft 1 januari 2018 för att fler nyanlända snabbare ska komma i arbete eller studier (Regeringen 2017). Den nya lagen underlättar Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag då ett nytt etableringsprogram har ersatt det tidigare uppdraget (ibid). De nya reglerna ger Arbetsförmedlarna större möjlighet till att fokusera och ge insatser utifrån individens eget behov, genom att ändringen leder till mindre administration och krav på en individbaserad handlingsplan för nyanlända. De arbetslösa nyanlända ska även utifrån det nya etableringsprogrammet ha ställda krav på sig (ibid). Krav som kan ställas på nyanlända som är inskrivna i ett arbetsmarknadspolitiskt program är att deras ersättning kan stängas av en kortare tid om de inte följer programmet (ibid).

Regeringen (2017) menar att många nyanlända har kort utbildning och saknar kunskaper för att kunna matchas mot ett arbete och därför kan de nyanlända delta i Arbetsförmedlingens etableringsinsatser. Arbetsförmedlingens utbildningar är på heltid och inriktade på grundläggande kunskaper såsom att lära sig att skriva, läsa och räkna (ibid). Regeringen har även beslutat om utbildningsplikt för nyanlända som är i behov av utbildning för att få jobb (ibid).

Enligt 4 § i Lag (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare har Arbetsförmedlingen ett ansvar för att nyanlända invandrare erbjuds insatser som ska underlätta och påskynda den nyanländes etablering i arbets- och samhällslivet.

3. Tidigare forskning

Vi har använt oss av Göteborgs Universitets supersök, Proquest och Google Scholar för att hitta tidigare forskning relaterat till vårt forskningsområde. Orden vi använde oss av för att hitta tidigare forskning var “migrant*” “immigrant*” “refugee” “integration” “establish*” “Sweden” och “factor*”. Orden kombinerade vi på flera sätt för att hitta forskning som passade för vår uppsats. Vi har sökt på både engelska och svenska och använt oss av forskning som är både från Sverige och andra länder samt artiklar som är peer reviewed. Samtliga studier var vetenskapliga artiklar förutom Arwidson, Malm, Saboonchi, Sigvardsdotter och Tinghög (2016) studie som var en vetenskaplig rapport.

Vi gjorde först två sökningar i Proquest, där den ena gav oss 307 träffar och den andra strax över 6000 träffar. Vi sökte på forskning som var peer reviewed och sorterade sökningen utifrån relevans från år 2000 till 2022. Många av träffarna var inte relevanta för studiens syfte och vi använde oss tillslut av fyra artiklar tagna från Proquest. Vidare använde vi oss av forskning som var max sju år gammal med undantag från en forskning från 2001 som var relevant för vår uppsats då den har studerat språkinlärning, arbetslöshet och depression. Vi tittade även på andra uppsatser och artiklar genom att söka på Google Scholar för att hitta relevant forskning och hittade då Arwidson et al. (2016) studie som sedan hade refererat till studien från 2001. I detta avsnitt behandlas tidigare forskning som inte enbart handlar om flyktingar utan även om nyanlända, asylsökande och migranter. Dessa anser vi vara närliggande och relevanta begrepp där forskningen bidrar till ökad förståelse kring studiens syfte. I slutet av varje tema kommer källorna kort att diskuteras utifrån styrkor och svagheter.

3.1 Psykisk hälsa, språkkunskaper och arbete

Arwidson et al. (2016) har genomfört en kvantitativ studie om nyanlända och asylsökande i Sverige kopplat till psykisk ohälsa, trauma och levnadsvillkor. Studien är baserad på tvärsnittsdata genom enkäter som består av nyanlända från Syrien med uppehållstillstånd och asylsökande från Syrien, Eritrea och Somalia som bor på asylboende. Studien visade att bland annat psykisk ohälsa och bristande socialt stöd förekom i hög grad bland nyanlända och flyktingar.

Traumatiska upplevelser såsom tortyr och dåliga levnadsförhållanden från det tidigare hemlandet var även vanligt förekommande, vilket kunde leda till posttraumatiskt stressyndrom (PTSD) och vara en barriär för dessa personer att etablera sig i samhället (ibid). Studien diskuterade även att flyktingar och nyanlända behövde stöd för de faktorer som nämnts ovan, då det kunde främja flyktingars och nyanländas etablering i samhället. Arwidson et al. (2016) visade även att flyktingar som har kommunikationsproblem hade högre sannolikhet att ha PTSD, vilket kunde leda till svårigheter vid inläring av ett nytt språk. Författarna menade att inläring av ett nytt lands språk och redan goda språkkunskaper av det nya språket hade stor betydelse för etableringsprocessen, där personer med PTSD borde få behandling för att underlätta etableringen. En annan faktor som studien visade var att psykisk ohälsa kunde leda till ogynnsamma levnadsförhållanden hos flyktingar. Arwidson et al. (2016) diskuterade även skyddsfaktorer där studien visade att socialt stöd såsom nära och stödjande relationer ökade människors välbefinnande och hälsa i utsatta situationer och på så sätt främjade etableringen.

Beiser och Hou (2001) har genomfört en kvalitativ intervjustudie där de studerade språkinläring, arbetslöshet och depression bland sydöstasiatiska flyktingar i Kanada. De menade att bristande språkkunskaper och arbetslöshet var de vanligaste stressfaktorerna för flyktingar när de skulle etablera sig i ett nytt land. Studien visade även att det fanns ett samband mellan språkkunskaper, depression och arbete, där personer med psykisk ohälsa tenderade att fastna i arbetslöshet och inte lära sig språket. De menade även att arbetslöshet kunde vara en bidragande faktor till depression. Beiser och Hou (2001) studerade även sambandet mellan utbildning sedan tidigare och anställbarhet i ett tidigt skede i det nya samhället och kom fram till att utbildning inte var en viktig faktor för att få jobb. Detta tolkade Beiser och Hou berodde på att flyktingarna hade lågstatusjobb där utbildning inte behövdes (ibid). Författarna menade dock att tidigt skaffa jobb i ett nytt land ökade chanserna till framtida jobb, då flyktingarna fick erfarenhet från den kanadensiska arbetsmarknaden. Beiser och Hou (2001) lyfte även att språkkunskaper främjade den psykiska hälsan och underlättade social kontakt i samhället, vilket ledde till att individen blev mindre beroende av andra.

Risberg och Romani (2022) har genomfört en kvalitativ studie där de undersökt varför högutbildade migranter hade svårare att få kvalificerade jobb i Sverige.

Studien hade fokus ur ett mesoperspektiv och studerade inte individens egenskaper, utan organisationers faktorer till varför högutbildade migranter blev undersysselsatta och fick jobb under deras fulla arbetskapacitet. Studien visade att organisationer övervägde att anställa migranter då det var svårt att utvärdera migranternas kompetenser, vilket ledde till att rekryterare inte visste hur migranten kunde bidra till organisationens prestationer. Även brist på språkkunskaper sågs som en faktor till att inte anställa en migrant då det hindrade arbetseffektiviteten. En annan förklaring av migranters underordnade anställningar som hittades i studien var att organisatoriska normer upplevdes vara i fara. Risberg och Romani (2022) visade att rekryterare la stort fokus på att inte anställa personer som inte passar in i organisationens normer, kultur, värderingar och organisationens praxis, vilket ledde till att migranter hade svårare att få en anställning än etniska svenskar. Att anställa en utanför normen kunde leda till organisatorisk obekvämlighet då de anställda kunde känna sig utanför eller obekväma (ibid). Enligt Risberg och Romani (2022) var det migranter som haft praktik eller gått ett traineeprogram och börjat på en lägre nivå än i sitt hemland som uppnådde ett kvalificerat jobb utifrån sin kompetens i Sverige. Praktik och traineeprogram ledde även till att migranter tog sig an svenska organisationers arbetspraxis, förväntningar och övade på det svenska språket, som var viktiga faktorer för att etablera sig på arbetsmarknaden och bli anställningsbar (ibid).

Styrkorna med Arwidson et al. (2016) och Risberg och Romani (2022) är att båda studierna är samtida då de är mindre än tio år gamla, vilket enligt Thurén och Werner (2019) är ett av kriterierna för en tillförlitlig källa. Båda är även relevanta då det är svensk forskning.

Nackdelar med temat psykisk hälsa, språkkunskaper och arbete är att Beiser och Hous (2001) forskning är 21 år gammal, vilket innebär att tidssambandet inte uppfyller önskvärt krav då forskningen kan ha förändrats under dessa år. Studien är inte heller från Sverige vilket kan vara problematiskt i koppling till forskning i Sverige, men den bidrar trots det med relevant information och har därför använts.

3.2 Kultur, integration och policys

Ertorer, Long, Fellin och Esses (2020) har genomfört en kvalitativ studie om flyktingars upplevelser av integration på kanadensiska arbetsplatser och

fokuserade på immigranternas egna perspektiv och upplevelser kopplat till kulturellt kapital och kulturella uppfattningar. Studien belyste hur dessa faktorer hade inverkan på inträdet på arbetsplatsen, befordran och social integration på arbetsplatser med ökad mångfald. Tidigare i avsnittet finns ett tydligare fokus på arbetsmarknaden och även om denna forskning riktar sig mot arbetsplatser ligger fokus på just den sociala integrationen under detta avsnitt. Ertorer et al. (2020) belyste flera påverkande faktorer för den sociala integrationen i ett samhälle. Det handlade om geografisk plats i det nya landet, ens egna sociala nätverk och migranters assimilering på grund av rådande normer och kultur. Att geografisk plats hade en inverkan på den sociala integrationen menade studien handlade om att olika platser genererade olika möjligheter. I större och välutvecklade städer var möjligheterna mer och på så vis blev det naturligt att nya personer i ett land som hamnade i större städer också hade lättare att komma in i samhället, i detta fall konkret på arbetsmarknaden. Med migranters sociala nätverk syftade studien på att sociala nätverk kunde vara viktigt för att bli en del av samhället. Ens kulturella kapital kunde ha en inverkan eftersom om det existerade ett *community* med individer som var av samma etnicitet som migranten var det ofta inom gemenskapen som det gick att göra sin första etablering i det nya samhället. Migranters tidigare kulturella kapital och nyskapande av sociala nätverk var således viktiga faktorer för social integration (ibid). Studiens resultat gällande inkluderande policys påvisade att även om det existerade inkluderande policys som ville ta vara på mångfalden i det kulturella kapitalet så räckte inte detta. Det var i slutändan migranterna som behövde anpassa sig efter de normer och den kultur som existerade. Det går inte för policys eller högt uppsatta med i detta fall kanadensiskt ursprung att relatera till en migrant (ibid).

Vidare forskning som belyser policys gällande integration är Bennour, Politi, Lüders, Manatschal och Green (2022) kvantitativa studie som handlade om migranters kulturinlärning och acklimatisering kopplat till integrationspolitik i Schweiz. Studiens resultat visade att inkluderande integrationspolitik var ett viktigt tillvägagångssätt för migration och acklimatisering. Studiens resultat visade att inkluderande politik var en framgångsfaktor när det kom till migranters förmåga att anpassa sig i det nya samhället. Forskningen som framställdes lyfte fram inkluderande politik som fanns för att förbättra jämlika möjligheter mellan ursprungsbefolkningen och migranterna. Den inkluderande politiken skulle enligt

Bennour et al. (2022) existera för att underlätta ett socialt erkännande i det nya samhället. Konkreta exempel som lyftes fram i studien i inkluderande samhällen var *“Lower wage gaps, reduced discrimination, more belongingness, higher levels of trust, and greater life satisfactions (...) under inclusive integration policies”* (Bennour et al. 2022:440). Författarna diskuterade även två dimensioner av kulturinlärning som var att behålla sin ursprungskultur och ens villighet att ta del av den nya kulturen. Dessa två dimensioner kom sedan i uttryck genom fyra strategier som benämndes integrering, assimilering, separation och marginalisering. Integration innebar att personen i fråga både behöll sin kultur och hade en hög villighet att ta del av den nya kulturen. Assimilation innebar att personen hade en hög villighet att ta del av den nya kulturen samtidigt som hen lämnade sin ursprungskultur bakom sig. Motsatsen till detta blev då separation där vidhållande av sin ursprungskultur övervägde villigheten att ta del av den nya kulturen. Dessa tre strategier menade författarna till viss del var ett resultat av migranternas egna val och åsikter till skillnad från den fjärde och sista strategin marginalisering, som skedde utav andra. Denna strategi innebar att både sin tro på sin ursprungliga kultur och den nya kulturen var låg (ibid). Detta innebar att individerna själva även påverkade sin etablering socialt men att de också kunde hindras av andra faktorer som samhället och dess medborgare.

Barreto, Berbée, Gallegos Torres, Lange och Sommerfeld (2022) artikel handlar om medborgerligt engagemang och social integration av flyktingar i Tyskland. Artikeln diskuterade hur olika medborgerliga och samhällsliga engagemang bidrog och var viktiga för integrationen av flyktingar. Barreto et al. (2022) förklarade hur det inte bara behövdes politiskt engagemang, utan även stöd från civilsamhället såsom volontärarbete från civila riktat till flyktingar för att underlätta deras etablering i det nya landet. Statliga förmåner och rådgivning var inte de viktigaste faktorerna för att ge boende och möjliggöra flyktingars integration, utan stöd från civilsamhället var också avgörande (ibid). Stöd från civilsamhället kunde innebära att anordna aktiviteter, språklektioner, rådgivning i vardagsfrågor, hjälp med myndighetsbesök, arbetsfrågor och mycket mera (ibid). Kontakt med volontärer menade Barreto et al. (2022) ledde till att flyktingar etablerade förtroendefulla relationer hos lokalbefolkningen, vilket ledde till positiva effekter på flyktingens välbefinnande och sociala integration. Artikeln förklarade också att på de ställen samhällsengagemanget var större hade flyktingar

större välbefinnande och betydligt bättre språkkunskaper än övriga ställen där samhällsengagemanget var mindre.

Styrkor med källorna i temat kultur, integration och policys är att alla är samtida och uppfyller tidskriteriet då alla är från år 2020 eller senare. Fler styrkor är att källorna uppfyller äkthetskriteriet, vilket innebär att en källa inte är förfalskad (Thurén & Werner 2019). Samtliga källor är peer reviewed vilket innebär att artiklarna är granskade av ämnesexperter, vilket enligt oss bidrar till mer tillförlitlig information till skillnad från artiklar som inte är granskade.

Nackdelen med Ertorer, Long, Fellin och Esses (2020) studie gällande immigranternas upplevelse av integration på kanadensiska arbetsplatser är just studiens fokus på arbetsplatsen. I denna uppsats används Ertorer et al. (2020) forskning som ett sätt att belysa frågan om social integration och kulturell kapital utifrån migranternas egna perspektiv, alltså primärkällor. Enligt Thurén och Werner (2019) är detta en fördel för studiens tillförlitlighet och något som efter mycket sökande kring forskningsämnet är sällsynt.

4. Teoretiskt ramverk och begrepp

Erkännandeteorin handlar om att erkännas på olika plan genom primärrelationer, rättsligt och genom sociala kontakter (Honneth 2003). Erkännandeteorin är relevant då vår studie handlar om människors etablering i ett nytt samhälle. Att som flykting komma till ett nytt land innebär att behöva bli erkänd på alla dessa plan för att möjliggöra en etablering i det nya samhället. Under en etableringsprocess kommer flyktingar i kontakt med socialarbetare som i detta möte behöver arbeta utifrån allas lika värde. Flyktingar ses ofta som en homogen grupp som bemöts av mycket rasism (Departementsserien 2000:43). Dock kommer flyktingar från olika länder, har olika bakgrund och har med sig olika erfarenheter och kan därför inte bemötas som en grupp med samma behov (ibid). Antirasistiskt socialt arbete utgår från individens behov för att motarbeta olika förtryck och rasism inom det sociala arbetet (Johansson, Söderqvist Forkby & Wernesjö 2021). Syftet med antirasistiskt socialt arbete är att främja inkludering och hjälpa flyktingar att etablera sig i samhället. En viktig del i etableringen är att känna tillhörighet och delaktighet i det nya samhället, vilket även begreppet KASAM behandlar. KASAM betyder känslan av sammanhang och lyfter fram tre komponenter som kan påverka en individs fysiska och psykiska välmående (Antonovsky 2005). Komponenterna är begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet där en person med stark KASAM förstår sig på den information som denne tar del av, har goda sociala relationer och är delaktig i aktiviteter som är viktig för individen. En stark KASAM är av vikt för att underlätta etableringen i ett nytt samhälle och därav relevant för studiens syfte (ibid).

Nedan presenteras de teorier och begrepp som använts för att analysera vårt resultat.

4.1 Erkännandeteori

Teorin om erkännande har sedan 1990-talet intagit en central roll i både samhällsvetenskapliga och socialfilosofiska diskussioner. Teorin har under denna period utvecklats och drivits av två personer, Charles Taylor och Axel Honneth (Heidegren 2009). Taylors tankar innefattade ett grundläggande mänskligt behov av erkännande och detta diskuterar han mer genomgående gällande relationen

mellan majoritets- och minoritetsgrupper. Minoritetsgrupper har enligt Taylor både krav och rättigheter i relationen till majoriteten. Honneth diskuterar i stället betydelsen av ett flerdimensionellt erkännande för utvecklandet av en positiv självbild och beskriver erkännande som en moralisk konflikt och kamp (Honneth 2003 genom Heidegren 2009). Erkännande kan i sociologiska diskurser presenteras som en social mekanism för integration, vilket innebär en stor relevans för uppsatsens syfte som handlar om flyktingars etablering i det svenska samhället. Teorin lyfter teman som hur en personlig identitet skapas och därefter bibehålls, upprätthållandet av den personliga identiteten och hur avsaknaden av erkännande kan leda till missaktning (ibid). Erkännande går och bör tillämpas på tre analysnivåer och dessa är på en grundläggande interpersonell nivå (*Mikronivå*), institutionaliserade erkännande ordningar (*Makronivå*) och däremellan mellanmännsliga nivåer (*Mellannivå*) (ibid).

Inom erkännandeteorin presenteras tre former av erkännande och dessa är mänskliga primärrelationer, rättsligt erkännande och socialt erkännande (Honneth 2003; Heidegren 2009). Erkännande kopplat till mänskliga primärrelationer innebär att en individ har behov och önskningar som ges värde av en annan individ. Denna form av erkännande är av känslomässig karaktär och diskuteras ofta inom ramen för begreppet kärlek. För att erkännande ska fungera i denna form är det nödvändigt för individen att finna balans mellan självständighet och emotionell bindning, vilket leder till skapandet av ett grundläggande självförtroende och en positiv självrelation (ibid). Mänskliga primärrelationer kan förstås som nära relationer med ett fåtal personer såsom familj och vänner som viktiga delar i ett erkännande. Mänskliga primärrelationer är relevant för studiens syfte och kan vara en svårighet för flyktingar som kommer till en ny miljö och ett nytt land (ibid). Den andra formen av erkännande som diskuteras i litteraturen är det rättsliga erkännandet och innebär att individer anses vara likställda och ska behandlas däran, som rättspersoner (ibid). Denna form av erkännande innebär att individen själv kan anse sig som tillräckligt kunnig för att delta i samhällslivet och som konkret exempel i politiken. Att erkännas som rättsperson är således ett villkor för självaktning och mer precist förståelsen av andras respekt för sitt eget handlande (ibid). Den sista formen av erkännande som behandlas är det sociala erkännandet som Honneth benämner som en modern samhällelig solidaritet och är ett villkor för självuppskattning (ibid). Socialt erkännande innebär att individen

erkänns utifrån sina förmågor och prestationer. Detta leder till en mer individualiserad samhällsordning där acceptansen till olikheter bör finnas och uppskattas. Varje individ är unik och bör få uppskattning för dennes individuella egenskaper eller handlingar (ibid). Dock har människor som sätts i nya miljöer, exempelvis flyktingar svårare att anskaffa sig ett socialt erkännande då nya miljöer har egna normer och regler av vad som är socialt uppskattat.

De tre ovannämnda faktorerna för erkännande ställs i Honneths teori emot tre faktorer som innebär en risk för att bryta ner den personliga identiteten eller positiva självbilden som bildas genom erkännande (Heidegren 2002). Dessa tre faktorer benämns som missaktning och är fysiska övergrepp, rättsberövande samt förnedring och kränkning. Fysiska övergrepp innebär inte graden av fysisk smärta utan känslan av att bli utlämnad, vilket leder till minskad tillit till samhället. Detta bryter i sin tur ner en persons självförtroende och är motsatsen till kärlek som en faktor för erkännande (ibid). Rättsberövande innebär att individen inte får ta del av bestämda rättigheter och riktar sig mot den sociala integriteten. Rättsberövande innebär en bristande möjlighet i deltagandet av att ta moralisk ställning, delta i politiken och att ses som en accepterad likvärdig medborgare. Att inte få delta bryter ner den personliga självaktningen (ibid). Den sista faktorn till missaktning handlar om förnedring och kränkning. Denna faktor tar upp stigmatisering i olika grad och innebär att olika sätt att leva eller vissa egenskaper tillskrivs ett lägre socialt värde. Med andra ord innebär förnedring och kränkning en kulturell degradering där olika kulturer tilldelas olika negativa värden, vilket bryter ner individens självuppskattning (ibid). Flyktingar kan tillskrivas olika egenskaper beroende på var de kommer ifrån eller faktumet att de inte är etniska svenskar, där vissa tillskrivna egenskaper kan vara av kränkande karaktär och anses vara mindre socialt accepterade än andra.

För att koncist redogöra för de tre analysnivåer som tas upp inom erkännandeteorin är de som tidigare nämnt mikro-, mellan- och makronivå. Mikronivå handlar om socialt handlande i form av exempelvis attityder och gester såsom vänliga ord, en hjälpsam hand eller inbjudan till sociala sammanhang (Heidegren 2009). Hjälpsamhet och inbjudande gester är viktigt för flyktingar och kan ske både i mötet med en professionell och i mötet med civilsamhället. Myndigheters och civilas villighet att hjälpa flyktingar till att komma framåt i etableringen och erkännas på individnivå kan ske genom exempelvis delgivande

av nyttig information eller genom inbjudan till att delta i fritidsaktiviteter. På mellannivå handlar erkännandet om kvaliteten av den mänskliga relationen mellan två eller flera personer över tid. Kvaliteten på relationen är ständigt under påtryck för förändring där nya miljöer och yttre faktorer kan påverka den mellanmänskliga relationen (ibid). Verkligheten för flyktingar som befinner sig i ett nytt land ter sig oftast på så vis att en långvarig relation över tid är ovanlig. Flyktingar blir ofta remitterade till olika myndigheter och kontaktpersoner för att ta del av den hjälp eller delta i de stödfunktioner som anses nödvändiga för etableringen i Sverige. Makronivå handlar om institutionaliserade erkännandeordningar där samhället har förväntningar på individen (ibid). Om individen uppfyller förväntningarna som samhället har kan dennes självrelation och personliga identitet påverkas positivt. Genom att uppfylla samhällets förväntningar bekräftar även individen förväntningarna som legitima och begripliga (ibid). Erkännandet på makronivå förändras över tid och rum. Flyktingar kommer från olika länder och kulturer, där de haft andra förväntningar på sig än vad det svenska samhället har på dess invånare. Exempelvis kan förväntningarna på utbildningsgrad, deltagande på arbetsmarknaden och könsrollerna se olika ut beroende på kultur och därför är det viktigt som flykting att förstå vilka förväntningar det nya samhället har på individen.

En av de yrkesgrupper som aktualiserar frågan om erkännande och missaktning i praktiken är just socialarbetare. Socialarbetare befinner sig i miljöer med människor med helt skilda världsbilder, självbilder och bakgrund, vilket även inkluderar flyktingar. I arbetet med flyktingar finns även satta roller i relationen där en är professionell och den andra klient. Den professionellas uppdrag är att hjälpa, stötta och visa medmänsklighet gentemot klienten, i detta fall flyktingar och därför är det viktigt att ha erkännande i åtanke vid utförandet av socialt arbete (Heidegren 2009).

Nästa teori kommer vidare diskutera vikten av hur socialt arbete utförs.

4.2 Antirasistiskt socialt arbete

Begreppet antirasistiskt socialt arbete är både en praktik och process som handlar om att arbeta utifrån kritiska och radikala perspektiv på socialt arbete (Johansson, Söderqvist Forkby & Wernesjö 2021). Detta innebär även att motarbeta olika

uttryck av ojämlikhet, orättvisa och förtryck inom socialt arbete, både på personlig och på kollektiv nivå såsom inom organisationer och institutioner. Antirasistiskt arbete är viktigt för att komma bort från rasifierade sociala relationer som utmärker sig i dagens samhälle.

Två begrepp som är viktiga för att förstå antirasistiskt socialt arbete är begreppen makt och intersektionalitet och hur de samspelar med varandra (Johansson, Söderqvist Forkby & Wernesjö 2021). Makt i relation till olika kategorier såsom etnicitet, klass, ålder, kön, funktionsnedsättning och sexualitet kan påverka individer olika, beroende på vilka kategorier de tillhör. Exempelvis kan maktuttryck se olika ut mot en homosexuell man jämfört med en äldre vit kvinna. Det är därför viktigt som socialarbetare att ha medvetenhet gällande sin makt och hur olika maktstrukturer kan påverka och förstärkas utifrån ett intersektionellt perspektiv i det antirasistiska sociala arbetet (ibid). Det intersektionella perspektivet används därför för att förstå hur maktordningar på samhällsnivå skapas genom grupper och individer samt hur de hierarkiskt rangordnar människor beroende på vilka kategorier de räknas in i. Därför behöver socialarbetare sätta en individs behov i centrum genom att förstå individens olika förutsättningar och positioner i olika maktordningar samt förstå hur socialt konstruerade kategorier påverkar en persons förutsättningar i samhället och olika erfarenheter av förtryck (ibid).

Antirasistiskt socialt arbete handlar även om att jobba antiförtryckande, som innebär att bekämpa social orättvisa genom att se till de humanistiska värdena utifrån jämlikhet, rättvisa och solidaritet (Johansson, Söderqvist Forkby & Wernesjö 2021). Författarna tar upp hur rasism och frånvaro av de humanistiska värdena kan påverka asylsökande, flyktingar och migranter inom välfärdsinstitutioner, civilsamhället och genom alla mellanmännsliga möten i relation till socialt arbete. Då socialarbetare möter marginaliserade och utsatta människor är det därför viktigt att ha en förståelse för hur rasism påverkar utförande, bemötande samt sociala tjänster och insatser. Förståelse innebär att ha medvetenhet och analysera hur rasistiska processer tar form (ibid). Antirasistiskt- och antiförtryckande socialt arbete är som ovan nämnt viktigt för att motverka ojämlikhet, orättvisa och förtryck inom socialt arbete och detta genom att förstå och använda anti-förtryckande praktiker och intersektionella perspektiv för den enskilda individens situation (ibid). Johansson, Söderqvist Forkby och Wernesjö

(2021) lyfter till sist att socialarbetare behöver jobba antirasistiskt tillsammans med andra professionella och bygga allianser för att bekämpa människors utsatthet och strukturella ojämlikhet mellan olika grupper, samt genom att samarbeta och skapa en allians med de utsatta. Antirasistisk socialt arbete passar som analysverktyg för vår uppsats då våra frågeställningar handlar om påverkande faktorer för flyktingar kopplat till etableringen i Sverige. Socialt arbete behöver utgå ifrån de humanistiska värdena jämlikhet, rättvisa och solidaritet för att flyktingar ska få det stöd som krävs under etableringsprocessen.

Dominelli (2018) beskriver vidare att antirasistiskt socialt arbete är viktigt då många flyktingar och asylsökande får negativa reaktioner från befolkningen i landet de flytt till. De accepteras inte i samhället och får inte alltid de mänskliga rättigheter som de har rätt till. Författaren beskriver vidare att flyktingar kan ha olika behov som i sin tur medför olika försvårande faktorer beroende på var de kommer ifrån och varför de flytt (ibid). Försvårande faktorer kan vara psykisk ohälsa om någon familjemedlem dött eller är i fara i hemlandet, trauman, isolation och kommunikationssvårigheter med språket i landet de flytt till, men även att inte kunna läsa och skriva på sitt eget språk (ibid). Andra försvårande faktorer i det nya samhället kan enligt Dominelli (2018) vara undersysselsättning, arbetslöshet och otillräcklig inkomst. Det är socialarbetare som ska bemöta dessa behov och därför är denna teori relevant, då uppsatsen berör utsatta människor som i detta fall är flyktingar.

4.3 KASAM

KASAM är ett begrepp inom den salutogena teorin som Antonovsky utvecklade under 70-talet (Antonovsky 2005). KASAM är ett kognitivt begrepp och innebär känslan av sammanhang, som enligt Antonovsky är en viktig faktor som kan påverka en individs hälsa eller ohälsa. Begreppet KASAM delas in i tre komponenter som är begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet (ibid). Den första komponenten begriplighet förklaras som inre och yttre påfrestningar och hur en människa möter, ordnar och förklarar dessa utifrån förnuftsmässig begriplighet, oavsett om påfrestningarna är väntade eller kommer som överraskningar. Hög begriplighet handlar om att som individ kunna ordna, strukturera och hänga samman information och kunna möta den i framtiden, till

skillnad från kaotisk och oordnad information som i stället leder till ett störningsmoment för individen (ibid). Hanterbarhet som är den andra komponenten innebär vilka resurser som individen upplever har till sitt förfogande för att möta ett visst stimuli (ibid). Resurser kan enligt Antonovsky (2005) vara vänner, kollegor, familj, läkare och andra viktiga personer som man kan lita på och som kommer hjälpa till att möta ett visst problem eller krav. Har man en hög känsla av hanterbarhet kommer man enligt Antonovsky (2005) inte känna sig som ett offer, utan i stället känna att man kan hantera olika situationer under livets gång. De som har en hög känsla av hanterbarhet känner även att saker i livet reder ut sig. Tredje och sista komponenten i begreppet KASAM är meningsfullhet, som handlar om det kognitiva och känslomässiga perspektivet på känsla av sammanhang och vikten av att vara delaktig (ibid). Meningsfullhet anses vara begreppets motivationskomponent och handlar om en individs medverkade i processer som påverkar både personens öde och dagliga erfarenheter. De personer med hög meningsfullhet känner sig vara av betydelse och har saker i livet som de är engagerade i och som är viktiga för dem. De individer som har låg meningsfullhet är de som inte har något i deras liv som är av värde för dem eller som de vill investera sin tid i (Antonovsky 2005).

Den viktigaste komponenten enligt Antonovsky (2005) är den motivationella komponenten meningsfullhet då han menar att denna bidrar till både hög begriplighet och hanterbarhet. De personer som är engagerade och bryr sig om något har större sannolikhet att öka sin förståelse och finna resurser, det vill säga att öka sin begriplighet och hanterbarhet. Antonovsky (2005) menar även att högre värden i vissa komponenter kan påverka och förstärka andra komponenter positivt.

Har en individ ett högt värde av alla tre komponenter begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet har individen också ett högt värde av KASAM, känsla av sammanhang. Dock belyser Antonovsky (2005) att olika kategorier såsom hudfärg, kön, klass, etnicitet och olika sociala grupperingar har inflytande på en individs livserfarenheter och skapande av starkare eller svagare KASAM. Detta innebär således en direkt koppling till vår studies syfte att undersöka faktorer som kan påverka flyktingars etablering i Sverige.

5. Metod och metodologiska överväganden

5.1 Val av metod

Denna kandidatuppsats syfte är att undersöka vilka faktorer som kan påverka flyktingars etablering i Sverige, både faktorer som underlättar och försvårar etablering i det svenska samhället. Framtagningen av det empiriska materialet till studien genomfördes genom en kvalitativ forskningsdesign i form av fem semistrukturerade intervjuer. Enligt Bryman (2018) är den kvalitativa forskningsdesignen mer inriktad på ord än på siffror. Den kan beskrivas som en induktiv syn där teori grundar sig i det insamlade empiriska materialet. Vikten i den kvalitativa forskningsdesignen ligger på förståelsen av den sociala verkligheten och deltagarnas tolkning av den. Intervjuer ger ett djup och nyanserade beskrivningar av det undersökta fenomenet, vilket leder till en hög förståelse när uppsatsens syfte besvaras. Genom intervjuer kommer socialarbetares uppfattning av det komplexa ämnet flyktingars etablering i Sverige genomgående belysas. Bryman (2018) beskriver även ett antal nackdelar med kvalitativ forskning där den första som behandlas är att kvalitativ forskning är subjektiv. Forskning styrs av forskarens personliga uppfattningar och respondenternas verklighetsbild. Det är även svårt för en forskning med kvalitativ ansats att bevisa transparens, reliabilitet och generaliserbarhet. Transparens innebär hur det empiriska materialet framtas, reliabilitet handlar om det skulle leda till liknande resultat om studien genomfördes på samma vis igen och generaliserbarhet handlar om resultatet är representabelt för en större befolkning (ibid).

Som ovan nämnt var intervjumetoden för den empiriska insamlingen av semistrukturerad karaktär. I linje med utformandet av semistrukturerade intervjuer skapades en intervjuguide (*Bilaga 2*) som användes under hela intervjuprocessen. Intervjuguiden innehöll specifika teman som besvarar studiens syfte samtidigt som respondenterna gavs möjlighet och frihet i utformandet av sina svar. Intervjuguiden användes som hjälpredskap men följdes ej ordagrant då vi ställde följdfrågor utifrån svaren från respondenterna (Bryman 2018). Genom följdfrågor bidrog studiens metod till välutvecklade och givande svar som inte hade

framkommit om intervjuguiden följdes ordagrant. Anledningen till att vi valde semistrukturerade intervjuer är den flexibilitet metoden erbjuder och detta var något som önskades åstadkommas i studiens empiriinsamling.

5.2 Urvalsprocess

Vi har använt oss av ett målstyrt urval som innebär att vi inte valt ut våra intervjupersoner slumpmässigt, utan utifrån vad som är strategiskt och relevant för vår studie och dess forskningsfrågor (Bryman 2018). Målstyrt urval handlar även om att spegla variation i urvalsgruppen och att de utvalda respondenterna ska skilja sig från varandra med olika viktiga kunskaper och egenskaper (ibid). Alla våra intervjupersoner har olika yrkesroller och uppdrag, vilket innebär att de kan bidra med olika sorters kunskap och information kring ämnet etablering. Bryman (2018) diskuterar även att målstyrda urval bygger på att de utvalda ska uppfylla ett antal kriterier som forskarna sätter upp, vilket även kan kallas för kriteriestyrt urval. Vi bestämde därför ett antal kriterier som respondenterna behövde uppfylla för att få delta i studien såsom att de skulle vara socialarbetare, då vi vill studera flyktingars etablering i Sverige utifrån professionellas perspektiv. Vi har även kriterier om att de professionella ska ha kontakt med flyktingar inom sin profession samt jobba inom Västra Götalands län. Vi har valt respondenter med olika yrkesbefattningar från Arbetsförmedlingen, socialtjänsten, kultur- och fritidsförvaltningen, social- och arbetsmarknadsförvaltningen och svenska för invandrare (SFI) och intervjuat en professionell från varje instans. Anledningen till vårt val av respondenter beror på att vi ville ha en bredd i resultatet och få flera perspektiv för att besvara vår frågeställning. Det var även viktigt att respondenterna inte var från samma instans, då intervjuer med yrkesverksamma som möter flyktingar i olika sammanhang skulle ge ett bredare perspektiv än att endast intervjua professionella från en instans. Respondenterna jobbar i olika kommuner inom Västra Götalands län då det var svårt att hitta respondenter från endast en kommun.

Bryman (2018) tar även upp begreppet mättnad som handlar om att samla data, i vårt fall intervjuer, tills man nått en mättnad i data och inte får någon mer information som kan bidra till teoretisk förståelse. Detta kan innebära att ingen ny relevant data tillkommer eller att det tillkommer samma data flera gånger som

bildar kategorier (ibid). Vi genomförde fem intervjuer och upplevde att vi hade fått tillräckligt med information för vår studie, då vi började se mönster i informationen från respondenterna. Vi hade även begränsat med tid och var därför nöjda med den information vi fått under de fem intervjuerna som vi genomfört.

Ett typ av hinder vi hade under urvalsprocessen var dels att hitta intervjupersoner. Vi hade svårt att få kontakt med personer som var relevanta för vår studie och frågade därför om kontaktuppgifter till olika myndighetspersoner genom personer vi kände eller var bekanta med. Om vi inte hade haft kontakter hade det försvårat urvalsprocessen ännu mer enligt oss.

5.3 Genomförande av intervjuerna

Ett första steg i genomförandet av intervjustudien var att insamla ett informerat samtycke. Informerat samtycke innebär att respondenterna bland annat blir informerade om studiens syfte, att deras deltagande är frivilligt och att de när som helst under studiens gång kan avbryta sitt deltagande (Kvale och Brinkmann 2014). Informerat samtycke inhämtades genom att alla deltagarna fick ett informationsbrev (*Bilaga 1*) via mail att läsa igenom och ta ställning till innan intervjun. Deltagarna fick även bekräfta sitt samtycke igen i början av varje intervju. Intervjuerna genomfördes på den plats som respondenterna själva fick välja för att underlätta deras medverkande i studien. Tre intervjuer genomfördes fysiskt och två digitalt och varade mellan 30 till 70 minuter. De intervjuer som genomfördes digitalt var på grund av sjukdomsfall från vår sida. På grund av tidsbrist och svårigheter att få tag på respondenter var det trots sjukdom av största vikt att genomföra intervjuerna.

Ytterligare samtycke tillfrågades inför varje intervju gällande inspelning av intervjuerna. Alla deltagare gav samtycke och således spelades varje intervju in. Enligt Bryman (2018) är inspelning av intervjuer ett bra verktyg då det tillåter intervjuaren att behålla fokus och uppmärksamhet på det som sägs för att sedan kunna följa upp med intressanta frågor. Bibehållandet av fokus underlättades även genom att vi var två intervjuare som deltog vid varje intervju, där vi tydligt fördelade våra roller till att en höll i intervjun medan den andra tog tid och antecknade. Risken med att spela in intervjuerna är att respondenterna kan fokusera mycket på att de blir inspelade och att det som sägs kommer finnas kvar

på band (ibid). Trots detta valde vi att spela in intervjuerna för att komma ihåg vad som sagts och därav kunna få med precisa citat från respondenterna.

För att förbättra vår intervjustudie hade det varit önskvärt om en pilotintervju hade genomförts, då pilotintervjuer är ett sätt att pröva, i vårt fall intervjuguiden, i förväg och säkerställa att den ger de svar vi är ute efter och om frågorna är tydligt formulerade (Bryman 2018). En pilotintervju är en slags kvalitetsförsäkran för intervjustudier men som inte genomfördes på grund av tidsbrist och svårigheter att finna intervjupersoner.

5.4 Bearbetning av intervjuerna

Transkribering görs enligt Bryman (2018) för att underlätta en noggrann analys av vad intervjupersonerna sagt. Efter intervjuerna genomförde vi full transkribering av samtliga intervjuer för att inte missa relevant empiri. Transkribering är även ett sätt som underlättar analysen för oss forskare då vi inte behöver gå tillbaka och lyssna på intervjuerna igen efter att vi transkriberat dem. En transkribering av en intervju på en timma kan ta upp till sex timmar att transkribera (ibid). Vi transkriberade därför två intervjuer var och delade på transkriberingen av den femte intervjun samt lyssnade igenom intervjuerna två gånger vid transkriberingen för att inte missa relevant information. Vid transkriberingen ändrade vi om vissa meningar utan att förändra innebörden, då människor sällan talar i fullständiga meningar, ofta upprepar det de säger samt kan ha verbala tics såsom att säga "öhh" och "liksom" (ibid). Vi tog därför bort upprepningar och verbala tics, då det blev lättare att arbeta med materialet efteråt samtidigt som det inte förändrade innebörden av meningen.

5.5 Analysmetod

Den analysmetod som använts i denna uppsats är en riktad innehållsanalys och innebär att genom objektivitet och systematik identifiera och koda teman som är av intresse för forskningen. Denna metod är applicerbar på kvalitativa metoder som semistrukturerade intervjuer, vilket är den intervjumetod som har använts för genomförandet av insamlingen av empiri till vår forskning (Bryman 2018). Vi har genom tidigare forskning och teorier kommit fram till vilka teman som bör analyseras i uppsatsen och ur detta genomfört kodning av transkriberingen i linje

med den riktade innehållsanalysen som verktyg. Till en början användes tidigare forskning för att identifiera mer övergripande teman och sedan genom teori vidare specificera forskningsområdet (Hsieh & Shannon 2005).

Vid användandet av en riktad innehållsanalys i en kvalitativ intervjustudie bör intervjuguiden vara formad med inledningsvis generella frågor och sedan övergå till mer specificerade frågor kopplat till de teman som identifierats i tidigare avsnitt av uppsatsen (Hsieh & Shannon 2005). Detta har vi haft i åtanke i utformandet av vår intervjuguide och inledde intervjuerna med att först fråga om generella tankar gällande etablering i Sverige till att sedan övergå till förutbestämda teman såsom arbete, boende och utbildningsnivå.

Kodningen kan enligt Hsieh och Shannon (2005) vid riktad innehållsanalys ske på två vis beroende på forskningens syfte och frågeställningar, där vår uppsats ämnar presentera en helhetsbild av vilka faktorer som bedöms påverka flyktingars etablering i Sverige. Om syftet är att presentera alla delar av ett fenomen bör forskaren först läsa transkriberingen och understryka allt som går att koppla till känslomässiga reaktioner, vilket även ökar studiens tillförlitlighet (ibid). Efter att detta gjorts läser man igenom transkriberingen återigen och kodar utifrån de förutbestämda kategorierna som i vårt fall handlade om familj, arbete, boende, meningsfull fritid, bakgrundsfaktorer och policys. Den del av texten som efter dessa två initiala steg inte hamnat under någon av de förutbestämda kategorierna läses igenom igen och forskaren kan här skapa ytterligare kategorier som missats eller kan komplettera den tidigare forskningen och teorierna (ibid). Efter att vi läst igenom transkriberingarna framkom det två ytterligare kategorier vi ansåg var av relevans som inte hade identifierats vid framställandet av intervjuguiden och dessa var språk och könsroller.

Styrkorna med den riktade innehållsanalysen är att de teorier som behandlas i uppsatsen fördjupas och stöds i analysen. Innehållsanalysen innebär även att forskaren har ett realistiskt förhållningssätt till det undersökta fenomenet (Hsieh & Shannon 2005). Användningen av tidigare forskning och teori innebär att forskaren är informerad och kunnig inom forskningsområdet, vilket dock kan leda till att forskare potentiellt blir bättre på att hitta argument som stödjer teorin i stället för att utmana eller gå emot den, vilket vi har i åtanke (ibid).

Vi har använt oss av förbestämda frågor och risken med detta är att respondenterna kan svara på ett sätt som de anser är önskvärda för forskarna och

inte så som de faktiskt själva ser på fenomenet. För att undvika detta är det bra om intervjuguiden granskas och ses över av någon utomstående för att uppnå tillförlitlighet och neutralitet (Hsieh & Shannon 2005). Granskningen av intervjuguiden gjordes därför genom att handledaren för denna kandidatuppsats läst och godkänt guiden innan första intervjun genomfördes.

5.6 Studiens tillförlitlighet

Inom kvantitativ forskning används begreppen reliabilitet och validitet för att bedöma kvaliteten och tillförlitligheten av en studie (Bryman 2018). Dock menar Bryman att dessa begrepp inte kan överföras till kvalitativa studier då dessa kriterier förutsätter att det är möjligt att hitta en absolut sanning av den sociala verkligheten. Bryman (2018) menar i stället att huvudbegreppen tillförlitlighet och äkthet/autenticitet är mer relevanta kriterier för att bedöma en kvalitativ studies kvalitet (ibid). Huvudkriteriet tillförlitlighet delas in i fyra delkriterier som är trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och möjlighet att styrka och konfirmera (ibid). Första delkriteriet trovärdighet innebär hur acceptabel studiens resultat är i andra människors ögon. Att skapa trovärdighet görs genom att utföra forskningen enligt de regler som finns, men även genom respondentvalidering som innebär att forskarna rapporterar resultaten av studien till de som deltagit för att bekräfta att forskaren har uppfattat verkligheten rätt (ibid). Vi har använt oss av Vetenskapsrådets forskningsetiska principer och informerat deltagarna om deras rättigheter genom deras deltagande, bland annat att de får avbryta sin medverkan när som helst. Vi ämnar även skicka den färdiga uppsatsen till samtliga deltagare så att de kan ta del av resultatet, dock är uppsatsen redan godkänd vid detta tillfälle och därmed uppfylls inte respondentvalideringskravet till fullo. Vid behov har vi dock kontaktat vissa respondenter efter intervjuerna om det är något vi vill bekräfta eller förtydliga. Att använda oss av de forskningsetiska principerna och att kontakta respondenterna vid oklarheter anser vi bidrar till större trovärdighet för vår uppsats.

Andra kriteriet är överförbarhet, vilket inte kan garanteras då kvalitativ forskning handlar om en liten grupp individer som har vissa gemensamma egenskaper (Bryman 2018). I vårt fall har vår grupp på fem personer de gemensamma egenskaperna professionella som jobbar med målgruppen

flyktingar. Dock har kvalitativa studier fokus på det kontextuellt unika och olika aspekter av verkligheten och därmed kan detta inte överföras till andra studier. Vår studie kan därmed inte garantera överförbarhet då vi har intervjuat få personer och valt att belysa olika och unika aspekter av påverkande faktorer kopplat till flyktingars etablering.

Pålitlighet är det tredje delkriteriet av tillförlitlighetskriteriet och innebär att forskare ska bedöma tillförlitlighet genom att ha ett granskande synsätt på sin studie (Bryman 2018). Pålitlighetskriteriet visas genom att tydligt beskriva och redogöra för varje steg i forskningsprocessen, såsom urval av undersökningsspersoner och skapande av forskningsfrågor (ibid). Under forskningens gång kan en person fungera som granskare av ens text fram tills texten blir färdig. Detta för att bedöma kvaliteten på de val som gjorts och hur de tillämpats (ibid). Under arbetets gång har vi redogjort för varje steg i forskningsprocessen, från urval och avgränsning till analysmetod och metod för studien. Varje steg har sedan granskats av vår handledare för att få feedback och därmed anser vi att uppsatsen är pålitlig.

Sista delkriteriet är möjlighet att styrka och konfirmera, som innebär att forskare ska försöka säkerställa att de agerat i god tro och inte medvetet låtit personliga värderingar eller teoretiska inriktningar påverka slutsatserna från en undersökning (Bryman 2018). Dock bör man enligt Bryman (2018) förstå att samhälllig forskning inte kan garantera fullständig objektivitet. Då vi använt oss av en riktad innehållsanalys har vi genom tidigare forskning och teori kodat och tematiserat empirin för analysen och därmed kan fullständig objektivitet och ett neutralt resultat för uppsatsen inte garanteras.

Det andra huvudkriteriet som ovan nämnt är begreppet äkthet/autenticitet och består av fem delkriterier (Bryman 2018). Det första kriteriet handlar om att studien ska ge en rättvis bild av den grupp människor som studerats. Vi kan inte garantera en rättvis bild då vi intervjuat professionella i vår studie och undersökt olika faktorer som enligt dem anser påverka flyktingars etablering i samhället. Vi har därmed inte intervjuat flyktingar som är förstahandskällor, vilket kan innebära att de har andra åsikter och uppfattningar än vad de professionella har.

Ontologisk autenticitet är det andra delkriteriet och innebär att studien ska hjälpa de som medverkat att förstå sin sociala situation och miljö bättre (Bryman 2018). Vår studie ämnar bidra till en större förståelse kring faktorer som påverkar

flyktingars etablering och hjälpa de professionella i deras bemötande gentemot flyktingar. Vi tror även att läsning av uppsatsen av de som medverkat i studien kan leda till mer reflektion kring deras arbete med flyktingar och vilka faktorer som underlättar och försvårar för en flykting i det svenska samhället. Att reflektera kring sitt arbetssätt med flyktingar kan leda till att de professionella utvecklar nya arbetssätt och metoder i mötet med flyktingar.

Det tredje kriteriet pedagogisk autenticitet handlar om att undersökningen ska bidra till att de som medverkat i studien får en bättre bild av hur andra personer upplever saker och ting (Bryman 2018). Vi har intervjuat socialarbetare på olika arbetsplatser som har varierande arbetsuppgifter och därför anser vi att studien bidrar till fler perspektiv och tankar av fenomenet.

Kalkylatisk autenticitet är det näst sista delkriteriet som ställer sig frågan om studien gjort att de som medverkar kan förändra sin situation (Bryman 2018). Vi anser inte att studien kan förändra de medverkandes situation då de styrs av lagar och regler, men att studien kan bidra till en ökad förståelse kring vilka faktorer som kan påverka flyktingars etablering.

Det sista delkriteriet är taktisk autenticitet som innebär att studien ska ha gett de medverkande bättre möjligheter att kunna vidta åtgärder (Bryman 2018). Professionella styrs av lagar och regler som kan försvåra deras möjligheter att vidta åtgärder. Trots att professionella utgår från ramverk kan uppsatsen bidra till ökad förståelse kring underlättande och försvårande faktorer för etableringen och leda till att de som jobbar med flyktingar kan föreslå eller avråda olika strategier.

5.7 Forskningsetiska överväganden

Det finns fyra forskningsetiska principer som enligt Vetenskapsrådet ska tas i beaktande vid genomförandet av empiriinsamling och skrivandet av ett arbete. Dessa fyra principer är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet 2002).

Informationskravet innebär att forskare har ansvar för att de deltagande i studien är informerade om vad som förväntas av deras deltagande. Det är viktigt för respondenterna att få klargjort vad syftet med studien är, hur insamlingen av empirin kommer gå till, vilka individer som är aktuella för insamlingen av materialet och att deltagandet är frivilligt samt kan avbrytas när som helst under

studiens gång (Vetenskapsrådet 2002). Informationskravet har i vår studie uppfyllts genom att vi till en början såg till att alla respondenter tog del av vårt informationsbrev (*Bilaga 1*) och att vi innan varje genomförd intervju startade med att återigen berätta syftet med studien samt tillfråga om samtycke till att delta.

Samtyckeskravet innebär att respondenterna är de som har fullt ansvar för deras frivillighet att delta i studien. Det är även viktigt för respondenterna att veta om hur länge deras medverkan kommer att krävas och om de spelas in eller inte. Innan intervjuerna genomförs är minimikravet att få ett muntligt samtycke till deras deltagande (Vetenskapsrådet 2002). Samtyckeskravet uppfylls i denna studie genom att vi fick ett samtycke både skriftligt via mail och sedan muntligt innan varje intervju påbörjades. Innan intervjuerna påbörjades tillfrågades även respondenterna om det var okej att intervjuerna spelades in och att vid önskemål kunna ta del av transkriberingen när den var gjord. Respondenterna blev även som ovan nämnt meddelade om att deras medverkan är frivillig och kan avbrytas om så önskas.

Konfidentialitetskravet handlar om tystnadsplikt, anonymisering av respondenter och förvaringen av den insamlade empirin. Tystnadsplikten gäller och fungerar som ett skydd gentemot de personer som deltar i studien. Detta för att inga obehöriga ska ta del av informationen samt att det som framkommit i intervjuerna kan vara av känslig karaktär och kan skada respondenter eller berörda om det skulle komma ut. När empirin används i uppsatsen krävs anonymisering, eller i vissa fall en hel avidentifiering av respondenterna (Vetenskapsrådet 2002). Detta krav har uppfyllts då vi varit noggranna med anonymiseringen av respondenterna samt genom att vi förvarat materialet så att enbart vi, vår handledare och respondenterna som önskat kunnat ta del av det.

Nyttjandekravet handlar om att allt material som ljudinspelningar och transkriberingar efter genomfört arbete ska förstöras. Kravet innebär också att det insamlade materialet enbart kommer att användas i forskningssyfte till denna studie (Vetenskapsrådet 2002). Detta krav uppfylls genom att vi dels kommer förstöra både ljudfilerna och transkriberingarna efter inlämnad och godkänd uppsats. Vi säkerställer även att det insamlade materialet enbart kommer att användas för att skriva denna uppsats och inget annat.

Vi har under studiens gång inte påträffat några etiska dilemman då vi valde att intervjua yrkesverksamma som inte är en utsatt målgrupp samt att ingen av de deltagande i studien valt att avbryta sin medverkan under arbetets gång.

5.8 Arbetsfördelning

Arbetsfördelningen har under uppsatsens gång varit jämnt fördelad mellan oss. Vi har suttit i skolan vid flertalet tillfällen i veckan och skrivit tillsammans eller delat upp avsnitt sinsemellan och sedan korrekturläst tillsammans för att få bådas åsikter kring det framlagda materialet. Vi har även suttit hemifrån och skrivit på uppsatsen via Zoom och sedan gått igenom texten tillsammans vid ett annat tillfälle på plats i skolan, för bästa möjliga resultat. Båda deltog vid samtliga intervjuer och ansvarade för transkriberingen av intervjuerna för att uppnå en jämn arbetsfördelning. Vid varje avsnitt har vi noga fördelat arbetet så att vi bidragit med samma mängd arbete i högsta möjliga mån. Sedan har vi naturligtvis använt oss av våra kompletterande egenskaper och sett till att vi använt oss av alla respektive goda kvaliteter.

6. Resultat och analys

Under intervjuerna uppkom flera viktiga faktorer som bedöms påverka flyktingars etablering i det svenska samhället. I detta kapitel kommer de huvudfaktorer som uppkommit under intervjuerna att behandlas för att presentera de olika dimensionerna av flyktingars etablering i det svenska samhället. De sex huvudfaktorer som uppkommit under intervjuerna var kontaktnät, bakgrund och tidigare erfarenheter, livssituation i Sverige, språk, politik och policys och könsroller. Dessa teman har sedan delats upp i underteman för att belysa ytterligare faktorer som påverkar flyktingars etablering. Resultaten kommer sedan att analyseras utifrån tidigare forskning, erkännandeteorin och de teoretiska begreppen antirasistiskt socialt arbete och KASAM.

6.1 Kontaktnät

Första huvudtemat som uppsatsen kommer att analysera är temat kontaktnät. Kontaktnät kan finnas på olika plan där de identifierade teman utifrån intervjuerna var familj, socialt kontaktnät, civilsamhället och myndigheter. Dessa fyra kontaktnät var av stor betydelse för flyktingar i deras etablering då de kunde påverka på olika sätt. Socialt kontaktnät syftar i denna uppsats till personer såsom vänner, kontakt med människor från föreningar eller andra som kan ge ett stöd på en mer vänskaplig nivå. Kontaktnät med civilsamhället är kontakter med ideella engagemang eller volontärer som kan hjälpa till med etableringen för flyktingar. Till sist är myndigheter ett kontaktnät som baseras på beroenderelationer, där stöd och hjälp ges från bland annat socialtjänsten och Arbetsförmedlingen.

6.1.1 Familj

Familjen var en faktor som samtliga respondenter ansåg påverka både positivt och negativt i flyktingars etableringsprocess. I vissa fall kunde familjen underlätta flyktingars etablering samtidigt som den även kunde försvåra etableringen av olika orsaker. Respondent 2 beskrev komplexiteten av att ha sin familj samlad där en intakt familj i Sverige kunde ge en stabil trygghet som underlättande faktor. Att ha sin familj i Sverige kunde även fungera som en försvårande faktor då gruppträck eller hinder i etableringsprocessen kunde förekomma. Citatet nedan

beskriver hur familjemedlemmar kan skapa en stabil trygghet men även utöva negativt grupptryck.

Om det är en sund och inte destruktiv familjesituation så kan det såklart skapa en stabil trygghet för en person att ha en familj nära sig, men samtidigt kan det också finnas incitament som gör att en familj kan hindra en från att komma in i samhället. (...) Det kan finnas individer som vill etablera och integrera sig, men där du har ett grupptryck från en viss kultur eller en familj som ser [etablering] som ett hot mot deras kultur eller deras sätt att leva. (...) Självklart är det grundläggande att alla behöver trygghet i livet och ha människor som tycker om och bryr sig om en.

Respondent 2

Citatet ovan belyser hur familjen kan vara en trygghet för en individ men kan även verka på negativt plan beroende på familjens syn på etablering i det svenska samhället. Flyktingar som kommer till Sverige kan vilja etablera sig i samhället men familjen sätter stopp för detta då det kan riskera deras kultur. Om flyktingens och familjens syn på etablering går emot varandra kan det ses som en försvårande faktor för etableringen i det svenska samhället, vilket kan kopplas till Honneths (2003) teori om erkännande. Honneth diskuterar primärrelationer som en viktig del i en persons erkännande där primärrelationer kan vara nära relationer till familj och vänner, som ska fungera som en bidragande faktor till självförtroende och positiv självrelation. Om en flykting har behov och önskningar såsom att etablera sig i det svenska samhället bör familjen även anse att detta är värdefullt för att erkännandet ska tillgodoses. Citatet ovan belyser även att om en flykting tankar om etablering går emot familjens syn på kultur kan det tolkas som att primärrelationerna tar skada. På så vis går det att tolka att välfungerande primärrelationer är av vikt för etablering i Sverige. Att välfungerande nära relationer såsom socialt stöd från familj fungerar som skyddsfaktor går i linje med Arwidson et al. (2016) studie. Studien beskriver hur nära och stödjande relationer främjar en människas välbefinnande i utsatta situationer och på så sätt underlättar etableringen.

Antonovskys (2005) teoretiska begrepp KASAM tar upp komponenten hanterbarhet, som innebär vilka resurser såsom familj och vänner en individ har

för att möta ett visst krav eller problem. I citatet ovan belyser respondenten att en flykting som vill integrera och etablera sig kan påverkas av grupptryck från sin familj. Att inte ha sin familjs stöd under etableringsprocessen kan tolkas som att individen inte har komponenten hanterbarhet. Flyktingen har inte familjen som stöd för att leva upp till Sveriges krav att etablera sig i samhället. Att inte komponenten hanterbarhet uppfylls kan betyda att individen har ett lågt värde av KASAM, en låg känsla av sammanhang. Individen har inte låtit etableras i det svenska samhället och saknar därför ett sammanhang.

6.1.2 Socialt kontaktnät

En vanligt förekommande åsikt från respondenterna var att socialt kontaktnät var viktigt och kunde underlätta flyktingars etableringsprocess. Citatet nedan belyser vikten av att vara med i ett svenskt socialt sammanhang samt vad det kan bidra till. Kontakt med svenskfödda personer kunde enligt Respondent 4 leda till både stöd på olika sätt men även underlätta för arbete och bosättning för flyktingarna. Brist på socialt kontaktnät kunde däremot i stället leda till hinder i etableringen för flyktingar.

De flesta har väldigt svårt att ta sig in i ett socialt sammanhang med svenskfödda personer men har man väl lyckats med det så får man oftast väldigt mycket stöd, så det kan vara en väldigt stor framgångsfaktor att knyta an en sådan kontakt. (...) Det sociala nätverket har ju väldigt stor inverkan på just arbete och bosättning, där jättemycket handlar om kontakter, vilket de flesta saknar.

Respondent 4

Respondent 4 belyser i ovan citat att flyktingar kan ha svårt att komma in i sociala sammanhang med svenskfödda personer, men när de väl kommit in i ett sammanhang får flyktingarna mycket stöd och hjälp. De svenskfödda personerna kan fungera som resurser för individerna, vilket även komponenten hanterbarhet i begreppet KASAM belyser. Resurser bidrar enligt Antonovsky (2005) till hanterbarhet av problem och krav. Ett problem för flyktingar kan vara att inte ha ett boende eller arbete, där personerna i det sociala kontaktnätet kan hjälpa

flyktingarna att lösa problemet. Att skaffa arbete och boende kräver enligt Respondent 4 även att ha kontakter sedan tidigare och då funkar resurserna från flyktingars nya sociala sammanhang som en underlättande faktor för att hantera dessa krav. Komponenten meningsfullhet i KASAM-begreppet kan även kopplas in i detta citat som handlar om delaktighet hos flyktingar (ibid). Kommer en flykting in i ett socialt sammanhang är denne delaktig i någonting, vilket även kan leda till att det sociala sammanhanget blir av betydelse för individen. Att ha hög meningsfullhet innebär att en person har saker som är viktiga för dem och som de är engagerade i (ibid). En tolkning kan vara att sociala sammanhang är en viktig del i flyktingars liv, då det leder till engagemang och meningsfullhet i vardagen. Att ha vänner och ingå i sociala sammanhang kan därav tolkas vara en underlättande faktor i flyktingars etableringsprocess, dels på ett socialt plan men även för etableringen på bland annat arbets- och bostadsmarknaden, som även respondenten belyser i citatet ovan.

Citatet ovan belyser hur det är viktigt att skapa ett kontaktnätverk i Sverige. Att skapa kontakter kan i sin tur leda till nära vänskapsrelationer som kan ha en bidragande roll för flyktingars etablering i det nya samhället. En vänskapsrelation går i andra termer att benämna som en primärrelation som enligt Honneth (2003) är av vikt för erkännandet. Heidegren (2009) beskriver även hur sammanhang där acceptansen till olikheter finns och där alla ses utifrån sina egna förmågor är betydelsefullt för erkännande. Öppna sammanhang benämns som socialt erkännande där varje individ får ta plats och i sin tur bli en del av helheten. Att bli en del av samhället kan tolkas och med andra ord beskrivas som att etableras i Sverige.

I avsnittet tidigare forskning beskrivs kulturinlärning där integration nämns som ett uttryck för detta. Integration innebär enligt Bennour et al. (2022) i detta fall flyktingars villighet att ta del av en ny kultur samt bibehållandet av sin egen kultur. Tillåter sammanhanget att du upprätthåller din kultur samtidigt som du är villig att ta del av den nya kulturen blir resultatet integration för individen. Att för en flykting ta sig in i ett svenskt socialt sammanhang bidrar till delaktighet, men även lärandet av Sveriges normer och kultur.

6.1.3 Civilsamhället

Civilsamhället belyste Respondent 1 som en kompletterande faktor för luckor som finns i systemet för etableringen och mottagandet av flyktingar. Dessa luckor menade respondenten var mötet mellan flyktingar och invånare. Volontärer var en funktion som enligt respondenten behövdes för att bidra till flyktingars integration, vilket kunde ske genom olika organisationer.

Det finns vissa luckor i systemet för mottagande av flyktingar. Det är vissa saker som man gör och vissa saker som inte görs som behövs. En sådan sak är möten mellan människor [flyktingar] och invånare. (...) Det finns mycket politik kring flyktingmottagande och omvärldsläget ändras ständigt. Då behövs det en flexibel funktion av volontärer som är där för integration genom att skapa möten mellan nyanlända och icke nyanlända på olika sätt. Exempel på detta är språkcafé, lättlästa bokcirklar, mötesplatser som öppnar dörren för alla och dit man kan komma för att bland annat prata svenska, äta soppa eller andra sätt för att bota sin hälsa.

Respondent 1

Citatet ovan belyser dels hur volontärer och civilt stöd kan vara en viktig del av flyktingmottagandet, men även att mötet mellan civila och flyktingar är en viktig faktor i mottagandet av dem. Respondent 1 förklarade även hur aktiviteter såsom bokcirklar, språkcaféer och mötesplatser för att prata svenska är en viktig del i flyktingars integration, vilket kan kopplas till Barreto et al. (2022) studie. Studien handlar om politiskt engagemang och beskriver att volontärarbete från civilsamhället är en viktig del i arbetet med flyktingar (ibid). Studien visar även att anordning av aktiviteter från civilsamhället är en bidragande faktor för integrationen av flyktingar, vilket även Respondent 1 belyser.

Att skapa möten mellan personer menade Respondent 1 var viktigt för att minska luckorna i systemet för mottagandet av flyktingar. Ett konkret förslag som respondenten gav var att det bör finnas en flexibel funktion av volontärer som har fokus på integration. Att bjuda in till sociala sammanhang menar Heidegren (2009) är en form av erkännande på mikronivå som möjliggör etableringen i det svenska samhället. En tolkning av citatet ovan kan därmed vara att tillgången och

inbjudan till språkcaféer, bokcirkel eller öppna mötesplatser för flyktingar kan fungera som underlättande faktorer för flyktingars etablering.

Barreto et al. (2022) lyfter vidare i sin studie att kontakt med civilsamhället leder till förtroendefulla relationer hos lokalbefolkningen, vilket även påverkar flyktingars sociala integration och välbefinnande. En tolkning kan därför vara att kontakt med det civila samhället är en bidragande faktor för integration som även ökar flyktingars välbefinnande.

6.1.4 Myndigheter

Myndigheter är en instans som de flesta flyktingar kommer i kontakt med när de kommer till Sverige. Respondent 1 belyste vikten av att se arbetet med flyktingar som arbete med människor och inte ärenden. Det var enligt respondenten viktigt att inte fastna i manualer och ramverk utan i stället anpassa sig efter personen som ärendet gäller och skapa en god relation som baseras på samarbete. Lyckades socialarbetaren med att se individen kunde det rädda upp en hel etableringsprocess menade Respondent 1.

Jag skulle vilja flytta medarbetarnas [socialarbetares] perspektiv från det ofta manualiserade sättet att jobba och förstå sitt uppdrag till att man fick förutsättningar, tid och organiserade sig utifrån att se människor. Att som individ bli bemött som en hel människa och inte ett ärende. Då tror jag att misstänksamhet mot myndigheter minskar (...) Vi måste inse att vi inte jobbar med system utan vi jobbar med relationer. (...) För även om det är tjänstepersoner som man möter på migrationsverk, polis och socialtjänst så kommer det uppfattas som att du [flyktingen] möter en människa och det är ofta sådana möten som är avgörande om det går bra eller dåligt. En enskild tjänsteman kan ofta rädda upp stora delar av en individs process.

Respondent 1

Respondent 1 belyser i ovan citat att socialarbetare bör jobba individbaserat och se den enskilda människan, i stället för att endast se personen som ett ärende och utgå från manualer och regelverk. Att jobba individbaserat går att koppla till det antirasistiska sociala arbetet som Johansson, Söderqvist Forkby och Wernesjö (2021) diskuterat. För att jobba antirasistiskt ska man enligt författarna både se

individen utifrån dennes förutsättningar och behov, men även förstå makt utifrån ett intersektionellt perspektiv. Flyktingar kan tolkas tillhöra en grupp som kan benämnas "icke-etniska svenskar", vilket kan innebära en lägre maktposition i det svenska samhället. Socialarbetare bör därför jobba mot orättvisa och ojämlikhet samt förstå hur olika kategorier såsom etnicitet kan påverka individers förutsättningar i samhället. För att bekämpa orättvisor och förstå hur maktstrukturer påverkar olika kategorier ska individens behov vara i centrum och socialarbetare behöver förstå hur dessa socialt konstruerade kategorier påverkar individen. Att Respondent 1 belyser att individens behov bör vara i centrum i det sociala arbetet med flyktingar kan tolkas som att antirasistiskt socialt arbete är en viktig faktor för flyktingars etablering. Johansson, Söderqvist Forkby och Wernesjö (2021) nämner även att det i det antirasistiska sociala arbetet är viktigt att bygga allianser och samarbeta med de utsatta för att bekämpa människors utsatthet och strukturella ojämlikhet. Att ha en god relation nämner även Respondent 1 är viktigt i arbetet med flyktingar då goda relationer kan påverka individers misstänksamhet mot myndigheter, men även rädda upp flyktingars etableringsprocess.

Respondent 2 lyfter i nedan citat ytterligare hur misstron till myndigheter kunde påverkas beroende på vad personer hade för syn på dem, i detta fall socialtjänsten. Misstro menade även Respondent 2 kan hämma flyktingars etablering.

Ett typexempel som kan förstöra det här [tilltron till myndigheter] är till exempel ryktena om att socialtjänsten tar invandrares barn och omhändertar barn hur som helst. Det kan påverka huruvida en person vågar söka hjälp från socialtjänsten, om man har de förutfattade meningarna. Det är jättefarliga motkrafter som motverkar mycket kring flyktingars etablering och skapar en vi och dem känsla.

Respondent 2

Citatet ovan belyser ett tankesätt gällande att socialtjänsten tar invandrares barn, där Respondent 2 menar att detta är en farlig attityd kring socialtjänsten som kan påverka flyktingars etablering i samhället. Antonovsky (2005) tar upp begriplighet som en komponent i KASAM, vilket innebär människors förmåga att förstå sig på

sitt sammanhang. Det handlar om hur individer, i detta fall flyktingar, tar till sig och sorterar information. Ett rykte som sprider sig och som skapar misstro kan skada en flyktings KASAM, exempelvis att få reda på att socialtjänsten skapar problem i stället för att vara en instans som hjälper till. Det blir två motsägelsefulla budskap och flyktingars begriplighet tar skada. Risken blir enligt respondenten att det skapas en "vi och dem" känsla och att flyktingars möjlighet till etablering försvåras.

6.2 Bakgrund och tidigare erfarenheter

Andra huvudtemat som behandlas i uppsatsen är bakgrund och tidigare erfarenheter. Fyra underteman har identifierats utifrån den insamlade empirin och dessa teman är etnicitet och kultur, trauma, utbildning samt förståelse. Människor som kommer till ett nytt land har med sig erfarenheter som påverkar hur de är och hur de ser på världen. En del flyktingar har varit med om traumatiska upplevelser vilket kan påverka etableringsprocessen. Att komma från ett annat land kan även påverka bemötandet från en ny kultur och från människor som lever i den. Empirin visade även att utbildning och god förståelse från hemlandet var underlättande faktorer för etableringen i det svenska samhället.

6.2.1 Etnicitet och kultur

Respondent 5 belyste hur flyktingars etnicitet och kultur kunde påverka bemötandet från samhället om fördomar fanns gentemot dem. Respondent 5 beskrev hur hen trodde att en amerikan lättare kunde bli accepterad i det svenska samhället jämfört med en irakier på grund av fördomar, vilket även kunde påverka flyktingars etablering i det svenska samhället.

Jag tror att det [etableringen] påverkas av vilket land man kommer från. Man kan ju bara reflektera över att det finns fördomar i samhället mot vissa grupper. Jag tror att det är betydligt enklare att komma hit från västvärlden än att komma hit från Mellanöstern och detta på grund av fördomar. Jag tror inte att amerikaner har enklare att lära sig svenska än vad irakier har utan där är det naturligtvis individuellt men jag tror att vi har större fördomar mot [personer med] den bakgrund.

Respondent 5

Citatet ovan belyser hur det kan existera fördomar mot grupper i samhället och hur grupperna tillskrivs olika egenskaper. Den varierande synen på grupper leder i sin tur till olika möjligheter där Respondent 5 menar att etableringen i samhället och ens ursprung hör ihop. Respondenten lägger vikt på att anledningen till de olika möjligheterna för etableringen inte har med flyktingars etnicitet att göra utan samhällets syn på de olika etniciteterna. Heidegren (2002) tar upp missaktning som ett begrepp när människor eller grupper inte blir erkända. Att tilldelas olika egenskaper och behandlas annorlunda på grund av var man kommer ifrån går att koppla till de missaktningar som Heidegren (2002) benämner som rättsberövande samt förnedring och kränkning. Det som framkommer genom Respondent 5 är att alla inte anses som likvärdiga medborgare, vilket hindrar flyktingar från att delta i samhället. Att inte accepteras leder till nedbrytande av den personliga självaktningen, alltså acceptansen av sig själv och att man är den man är (ibid). Något som vidare kan påverka flyktingars självuppskattning är missaktningen som nämndes ovan, förnedring och kränkning. Denna faktor innebär stigmatisering, där olika levnadssätt och egenskaper ges ett lågt socialt värde, vilket leder till en kulturell degradering (ibid). Kulturell degradering, som innebär att en kultur tilldelas negativ status och att inte accepteras som en likvärdig medborgare tolkas i uppsatsen som en försvårande faktor för etableringen. Det kan tolkas som att det är när flyktingar erkänns som likvärdiga medborgare som de kan påbörja sin etableringsprocess och bli en del av det svenska samhället.

Respondent 5 beskriver hur fördomar om flyktingar från olika länder kan påverka flyktingars etablering i samhället, trots att det kan vara lika svårt för en flykting från västvärlden och en flykting från Mellanöstern att exempelvis lära sig svenska. Fördomar om flyktingar kan kopplas till Risberg och Romanis (2022) studie som diskuterar hur migranter har svårare att få jobb än etniska svenskar då det kan finnas fördomar om migranter. Fördomar kan även leda till att migranter inte anställs då de anses vara utanför normen för arbetsplatsen, vilket kan påverka arbetsplatsens kultur negativt enligt Risberg och Romani (2022). Studien visar även hur klienter har en motvilja att jobba med personer med utländsk bakgrund, vilket är en bidragande faktor till att migranter inte anställs. En slutsats som kan dras utifrån fördomar som Respondent 5 beskrivit och arbete är att fördomar kan

leda till att flyktingar har svårare att få arbete än etniska svenskar. Att inte ha ett arbete menar även Beiser och Hous (2001) studie kan påverka flyktingars psykiska hälsa negativt. En del flyktingar fastnar i arbetslöshet vilket är en stressfaktor som kan leda till depression och även påverka flyktingars språkinläring. Språkkunskaper menar Beiser och Hou (2001) är en faktor som underlättar social kontakt med samhället, främjar flyktingars psykiska hälsa och leder till mer självständighet i samhället. En tolkning utifrån vad Respondent 5 beskrivit och utifrån tidigare forskning kan därmed vara att fördomar om olika etniciteter och kulturer är en faktor som kan försvåra flyktingars etablering i det svenska samhället. Flyktingar kan dels få svårare att etablera sig på arbetsmarknaden, vilket kan leda till psykisk ohälsa. Psykisk ohälsa kan i sin tur leda till bristande språkkunskaper som förhindrar flyktingar från att förvärva arbete.

Under insamlingen av empirin framkom det genom Respondent 2 en syn på etnicitet och kultur som avvek från de övriga respondenterna. Respondent 2 lyfte fram att socioekonomisk bakgrund var mer avgörande för etableringen i Sverige än flyktingars etnicitet och kultur.

Jag tror att det i högre grad har att göra med vilken socioekonomisk bakgrund du har. Jag tror att beroende på vilken utbildningsnivå du har, hur medveten du är om saker och ting och hur lätt du har för att förstå hur system hänger ihop, underlättar etableringen snarare än vilket land du kommer ifrån.

Respondent 2

Citatet ovan lyfter en aspekt av att socioekonomisk bakgrund, utbildningsnivå, medvetenhet och förståelse av system är av vikt för etableringen i det svenska samhället. Dessa faktorer menar respondenten påverkar flyktingars etablering i Sverige mer än deras etnicitet och kultur. Att ha medvetenhet och förstå hur system fungerar kan kopplas till Antonovskys (2005) begrepp begriplighet, där hög begriplighet handlar om att individer ska kunna strukturera och ta till sig nyttig information. Att kunna ta till sig information och förstå den tolkas som en

underlättande faktor för etableringen i Sverige. Resursstarka flyktingar med god socioekonomisk bakgrund kan således ha enklare att etablera sig i det svenska samhället. Saknar flyktingar en hög begriplighet leder det enligt Antonovsky (2005) i stället till oordnad information och störningar för individen. Oordnad information och störningar kan då anses vara försvårande för flyktingars etablering i Sverige.

6.2.2 Trauma

Trauma är något som vissa respondenter ansåg påverka både individers utveckling och kunskapsinläring. Respondent 2 lyfte hur trauma som lett till PTSD hämmar språkinläring och påverkar individers förmåga att ta in ny kunskap på bland annat arbetsplatser.

Om man har med sig trauman med PTSD så vet jag att många SFI-lärare som man träffat sagt att det hämmar nyinläring om man har jobbiga upplevelser och mycket ångest till exempel. Det krävs ju att du är öppen för att ta in ny kunskap och det gäller väl säkert också på en arbetsplats, att det är klart att ju bättre du mår desto större förmåga har du att ta till dig ny kunskap och lära dig nya saker.

Respondent 2

Citatet ovan belyser att en professionell uppmärksamhet för Respondent 2 om hur psykisk ohälsa i form av PTSD, jobbiga upplevelser och ångest kan påverka flyktingars förmåga att ta sig an ny kunskap. Att ha svårigheter med att ta till sig ny kunskap och lära sig nya saker kan kopplas till Antonovskys (2005) KASAM-komponent begriplighet. Begriplighet innebär att kunna hantera och ordna ny information, vilket personer med trauman enligt Respondent 2 har svårigheter med. Att ha genomgått ett trauma och lida av PTSD kan därav anses vara en försvårande faktor vid exempelvis etableringen på arbetsmarknaden.

Citatet ovan visar hur Respondent 2 har blivit uppmärksammat om att människor med trauman exempelvis har svårare att ta till sig ny kunskap. Socialarbetare bör därav ha trauma i åtanke som en försvårande faktor vid exempelvis inläringen av ett nytt språk. Att uppmärksamma individers

svårigheter och situation kan kopplas till det antirasistiska sociala arbetet, där socialarbetare måste se individens förutsättningar för att kunna hjälpa individen vidare (Johansson, Söderqvist Forkby & Wernesjö 2021). Det är även viktigt att se hur olika kategorier påverkar individens makt i olika samhällsstrukturer (ibid). I ovan citat beskriver Respondent 2 att flyktingar med varaktig funktionsnedsättning i form av psykisk ohälsa har svårigheter med bland annat kunskapsinläringen av ett nytt språk. Flyktingar med varaktig funktionsnedsättning kan därmed tolkas tillhöra en lägre hierarkisk ordning som utländsk med psykisk ohälsa, vilket även påverkar individens förutsättningar i samhället. Socialarbetare bör därmed arbeta utifrån att förstå individens förutsättningar och makt i samhället genom att jobba antirasistiskt. Citatet går även att koppla till Arwidson et al. (2016) studie som visar att PTSD hämmar språkinläring bland flyktingar, migranter och asylsökande, vilket kan vara en faktor som försvårar deras etablering i det svenska samhället. Studien visar vidare att behandling av psykiska problem är en faktor som kan underlätta etableringen för flyktingar (ibid).

6.2.3 Utbildning

Att ha en utbildning var något som i varje intervju framkom som en underlättande faktor för etableringen i det svenska samhället. Utbildning kunde vara en bidragande faktor på flera plan som underlättade flyktingars språkinläring, förståelse av samhället samt att göra flyktingar mer attraktiva på arbetsmarknaden. Nedan citat belyser betydelsen av en utbildningsbakgrund när man kommit till Sverige.

Om man har utbildningsbakgrund påverkar det till stor del, både för att man kommer framåt snabbare men också oftast för att man har en vana att studera och det gör ju att man får lättare att förstå sammanhang, ta till sig studier och sådana bitar. Det är också lättare att hjälpa barnen i deras skolgång eller vad det kan vara.

Respondent 4

Respondent 4, i enlighet med de andra respondenterna, menade att utbildningsbakgrund var en tydligt underlättande faktor för flyktingars etablering.

Att komma till Sverige med en utbildningsbakgrund innebär inte bara en god vana av att studera som underlättar nya studier i Sverige. Att komma till Sverige med utbildning innebär även att flyktingar enklare kan förstå sitt nya sammanhang, vilket även underlättar för resterande familj om sådan finns med i den nya miljön. Att vara en användbar kontakt för sin familj kan kopplas till KASAM-komponenten hanterbarhet som innebär att ha resurser, i detta fall en familjemedlem som kan hjälpa till under barnens skolgång (Antonovsky 2005). Ytterligare en KASAM-komponent som går att kopplas till citatet är begriplighet som innebär att förstå sig på och sortera information. Begriplighet kan kopplas till citatet ovan då respondenten belyser att flyktingars utbildningsbakgrund kan gynna möjligheterna att ta till sig ny information som behövs samt underlätta förståelsen av det nya landet.

6.2.4 Förförståelse

Respondent 2 beskrev förförståelse som en viktig faktor i arbetet med flyktingar. Att förstå hur flyktingars syn på arbete ser ut från hemlandet var ett sätt som enligt respondenten underlättade arbetet med flyktingar. Respondenten belyste vidare att alla individer har olika utgångslägen och att socialarbetare måste utgå från den enskildes förutsättningar för att hjälpa en flykting vidare.

Sen är det ju också att förstå hur svensk arbetsmarknad fungerar, att skapa sig kunskap och information om det. Jag tror att man [socialarbetare] måste börja med att utgå ifrån vad de [flyktingarna] har med sig för syn på arbete från sitt hemland för att kunna veta hur man ska lotsa in någon i ett svenskt arbetsliv. För arbete i Kyrgyzstan kanske inte alls ser likadant ut och hur man får ett arbete i Kyrgyzstan kanske inte ser likadant ut som hur man får ett arbete i Sverige. Och att utgå ifrån deras utgångsläge när man [socialarbetare] hjälper dem vidare och inte utgå ifrån att alla kommer från samma plats. För det gör de inte, man måste utgå från individuella förutsättningar.

Respondent 2

Citatet ovan lyfter hur alla människor är olika och att socialarbetare därmed bör utgå från individens förutsättningar och utgångsläge i arbetet med flyktingar. Att

utgå från individens förutsättningar kan kopplas till att antirasistiskt socialt arbete är en underlättande faktor för flyktingars etablering, då även detta teoretiska begrepp lyfter att socialt arbete ska utgå från individen och dennes behov och förutsättningar (Johansson, Söderqvist Forkby & Wernesjö 2021). Att jobba antirasistiskt kan därmed tolkas påverka flyktingars etablering på arbetsmarknaden positivt som ovan citat belyser.

Respondenten beskriver vidare att personer från samma plats inte behöver ha samma utgångsläge och förutsättningar, vilket kan kopplas till begreppet socialt erkännande inom erkännandeteorin. Socialt erkännande handlar om att varje individ är unik och ska erkännas utifrån sina förmågor (Honneth 2003; Heidegren 2009). Begreppet innebär även att olikheter bland individer bör accepteras och därmed kan det tolkas som att en flykting blir socialt erkänd när socialarbetare har förståelse för att ingen individ är den andra lik.

6.3 Livssituation i Sverige

Livssituation i Sverige är det tredje temat som identifierats utifrån empirin. Livssituation kan innebära hur och var man bor, om man har ett arbete, om man har en meningsfull fritid och hur ens hälsotillstånd ser ut. Dessa fyra faktorer har identifierats påverka flyktingars etablering i det svenska samhället och har analyserats under detta tema.

6.3.1 Boende

Boende var en faktor som samtliga respondenter lyfte som viktig för flyktingars etablering i det svenska samhället. Citatet nedan belyser att en långvarig bostad kan ha positiv effekt på andra delar i etableringsprocessen såsom etablering på arbetsmarknaden.

Vi ser att de som har fått en långvarig bostad har etablerat sig på ett helt annat sätt. De har blivit en del av kommunen och en del av samhället, skaffat arbete och satsat på sin tillvaro här. Medan de som fått klart för sig från dag ett att du får bo här ett tag men sen flytta, där har ju de som är kapabla flyttat vidare för länge sen.

Respondent 4

Respondent 4 lyfter i ovan citat hur personer med långvariga bostäder etablerar sig på ett annat sätt än de som inte har långvariga bostäder. Att ha en långvarig bostad kan kopplas till begreppet meningsfullhet i KASAM som innebär att personer med hög meningsfullhet har saker i livet som är viktiga för dem. Att ha hög meningsfullhet menar Antonovsky (2005) kan påverka individer till att både finna resurser men även att öka sin förståelse. En långvarig bostad kan därför anses vara en underlättande faktor för etableringen, som i längden kan leda till ökad förståelse för samhället och att individer finner resurser såsom viktiga personer i sin omgivning.

Utifrån Heidegren (2009) kan man se på erkännandet ur ett makroperspektiv. På makronivå har samhället förväntningar på individen och när förväntningarna uppfylls bekräftas de av flyktingar och ses som legitima. Att uppfylla samhällets förväntningar leder även till positiva effekter på flyktingars självrelation och personliga identitet. En förväntning är som citatet ovan belyser att etablera sig på bostadsmarknaden och gör flyktingar inte detta kan det tolkas som att det inte bara har negativ effekt på etableringen, utan även på flyktingen som person.

Respondent 4 beskriver vidare att den geografiska platsen som flyktingar bosätter sig på kan påverka hur etableringen i det svenska samhället blir.

Bor man nära en storstad så har det vissa fördelar men också vissa nackdelar. Fördelarna med storstadsområden är närhet till någon typ av sammanhang, alltså att andra personer med samma kulturella kontext befinner sig inom samma typ av område och då har man möjlighet att få något typ av nätverk. Vi märker att många som bosätter sig här i (XX), i och med att det är rätt nära till (XX) [en större stad] så hittar de liksom föreningar, de hittar affärer med mat de är vana vid, kanske butiker med kläder, alltså man får med sig en del av sitt förflutna. Det kan vara väldigt viktigt att kunna kombinera sitt nya med sitt gamla.

Respondent 4

I citatet ovan lyfter Respondent 4 att den geografiska platsen man bosätter sig på kan vara en underlättande faktor för etableringen i Sverige. Att hamna på en

gynnande geografisk plats kan betyda att bosättning i en storstad leder till fler arbetsmöjligheter och kontakt med sin ursprungskultur. Att gynnas av att bo i eller nära en storstad överensstämmer med tidigare forskning av Ertorer et al. (2020) som menar att flyktingar som hamnar i storstadsområden har lättare att etablera sig i samhället.

Att hitta ett nätverk med samma kulturella kontext som en själv beskriver Respondent 4 som viktigt och en fördel om man bor i ett storstadsområde. De flyktingar som hittat ett nätverk kan även enligt KASAM ha en hög hanterbarhet, som innebär att de har personer i sitt liv som är viktiga för dem och kan hjälpa dem att hantera olika situationer under livets gång (Antonovsky 2005). Flyktingar som är med i ett nätverk kan även tolkas ha en hög känsla av KASAM-komponenten meningsfullhet då de är delaktiga i ett sammanhang som är av betydelse för dem. Att ha nära och viktiga relationer och en känsla av delaktighet kan tolkas vara en underlättande faktor för att etablera sig vidare i samhället.

Bennour et al. (2022) diskuterar kulturinläring som ett begrepp som innebär att behålla sin ursprungskultur och vara villig att ta del av den nya kulturen. Att kombinera sin ursprungskultur och den nya kulturen lyfter Respondent 4 upp i citatet ovan som en viktig underlättande faktor. Kombination av två eller flera kulturer benämns av Bennour et al. (2022) som integration, vilket är en viktig del för etableringen i ett nytt samhälle.

6.3.2 Arbete

Arbete var en faktor som enligt samtliga respondenter påverkade flyktingars etablering i Sverige. I nedan citat lyfter Respondent 4 att det finns praktiska fördelar för försörjningen att arbeta, men att arbete även kan bidra till meningsfullhet för flyktingar.

Alltså det är viktigt för det praktiska som försörjningen såklart. Sen är det också viktigt för att få ett värde för sig själv.

Respondent 4

Citatet ovan belyser att det grundläggande behovet som uppfylls genom att arbeta är den praktiska försörjningen. För att vara en fullvärdig medborgare enligt samhället är inkomst ett krav som ställs på dess medborgare. Att ha

en inkomst kan tolkas vara en förväntan på makronivå och när en flykting skaffar sig arbete bekräftar denne förväntningarna som legitima (Heidegren (2009). Respondent 4 beskriver vidare att ett arbete kan vara av värde för en själv, vilket kan tolkas som att arbete leder till ett högt värde av meningsfullhet för individen (Antonovsky 2005).

Övning på arbetsplatser lyfte Respondent 4 var nyttigt för flyktingars möjlighet att ta sig in på arbetsmarknaden och att trivas på det arbete som inleder ens yrkeskarriär i Sverige. Respondenten menade även att det första arbetet som flyktingar antog var viktigt för att komma in på arbetsmarknaden och att det initiala arbetet kunde vara av lågkvalificerad karaktär.

Att få öva på en arbetsplats innan man kommer ut på sin riktiga arbetsplats är värdefullt. Så praktikplatser är ett jätteviktigt stöd. Vissa har kanske praktik först och sedan får de arbeta på samma plats (...) Det här första jobbet är viktigt för att när du väl har kommit in i det första arbetet har du möjlighet att komma vidare. (...) Man hittar någon typ av lågkvalificerat arbete som en språngbräda liksom, för att sen gå vidare.

Respondent 4

Socialt erkännande innebär att individen bedöms och accepteras utifrån sina förmågor och prestationer. För att det sociala erkännandet ska fungera bör individens olikheter existera, uppskattas och tas hänsyn till (Honneth 2003). Citatet ovan kan tolkas som att en flyktings praktik möjliggör ett socialt erkännande där en flykting ges möjlighet att lära sig hur det nya arbetet är. Praktikplatsen ska vara en tillåtande plats och ta hänsyn till att flyktingen har med sig en egen bakgrund och kunskaper om hur arbetsplatser fungerar, vilket betyder att personen kan behöva tid att anpassa sig.

Att få praktisera på en arbetsplats som Respondent 4 belyser överensstämmer med Risberg och Romanis (2022) studie som visar att de migranter som haft praktik och traineeprogram lättare etablerar sig på arbetsmarknaden och får ett jobb utifrån deras kompetens. Forskarna menar även att praktik leder till att migranterna tar sig an organisationers arbetspraxis och förväntningar, vilket kan

tolkas vara en fördel för de flyktingar som har praktik innan sitt första jobb i Sverige.

6.3.3 Meningsfull fritid

Att ha en fritidsaktivitet beskrev Respondent 5, i linje med vad vissa andra respondenter uttryckte, som en viktig faktor i flyktingars etableringsprocess. Nedan citat belyser hur utövande av aktiviteter med svenskar gynnar en individs integration.

Någon slags fritidssysselsättning tror jag är jätte viktig. Har du en fritid som är mera integrerad som om du exempelvis spelar fotboll med svenska killar eller svenska tjejer så tror jag också att det är en väldigt positiv integreringsfaktor. Överhuvudtaget att ha en meningsfull fritid tror jag är jätte viktigt. Det har ju också med hela livet att göra.

Respondent 5

Meningsfull fritid som Respondent 5 belyser i citatet ovan kan kopplas till komponenten meningsfullhet i begreppet KASAM, som menar att personer med hög meningsfullhet har en känsla av delaktighet i saker de anser är viktiga för dem (Antonovsky 2005). Med meningsfullhet menas även att medverka i processer som påverkar ens framtid och erfarenheter. Att delta i en aktivitet kan därmed tolkas vara en faktor som leder till integration för individen och en känsla av att aktiviteten är av värde för en själv. Deltagande i svenska sammanhang kan tolkas vara en faktor som bidrar med erfarenheter och påverkar individens framtid positivt. Detta genom exempelvis att lära sig språket och hitta svenska vänner, vilket även kan underlätta flyktingars etableringsprocess på andra plan än endast det sociala planet. Att skapa ett socialt nätverk i det nya landet beskriver även Ertorer et al. (2020) som en viktig faktor för integrationen för flyktingar. Dock beskriver Barreto et al. (2022) hur det är avgörande med anordning av exempelvis fritidsaktiviteter för att möjliggöra en social integration. Således görs tolkningen att det är ett växelspel mellan flykting och kontaktnätverk som leder till social integration.

6.3.4 Hälsa

Hälsoproblem var något som en del respondenter lyfte som en faktor som kunde försvåra flyktingars etablering i det svenska samhället. Nedan citat belyser hur individer med hälsoproblem bör få hjälp för detta innan de kan gå vidare i sin etableringsprocess.

Sen att man [socialarbetare] ser individens alla behov, att man förstår att en individ som har ett akut hälsoproblem kommer aldrig att kunna etablera sig, utan då behöver man åtgärda det här hälsoproblemet först, innan man kan starta med det andra för att annars blir det ingenting av någonting.

Respondent 4

Respondent 4 lyfter i citatet ovan att socialarbetare bör jobba utifrån individens alla behov och ge stöd utifrån dessa, för att individen sedan ska kunna ta sig vidare i etableringen. Att arbeta utifrån individens behov kan kopplas till det antirasistiska sociala arbetet som också lyfter att arbetet med utsatta, i detta fall flyktingar, ska ske utifrån individens behov och förutsättningar (Johansson, Söderqvist Forkby & Wernesjö 2021). En faktor som kan underlätta etableringen för flyktingar med ohälsa kan därmed tolkas vara att som socialarbetare jobba antirasistiskt och utgå från den enskilda individens behov. Även Arwidson et al. (2016) studie lyfter att hälsoproblem kan vara en barriär för flyktingar att etablera sig och att individer med hälsoproblem därmed bör få behandling för sin ohälsa för att underlätta etableringen i samhället.

6.4 Språk

Genom språk ger människor uttryck för känslor, tankar och åsikter. Det är också genom språk som människor samspelar med andra individer eller delar av samhället. Språket ger därmed människor möjligheten att strukturera upp sina liv och sina sammanhang för att kunna navigera sig i livet. Alla respondenter var eniga om att språk var en underlättande faktor för etableringen och avsaknaden av språkkunskaper ansågs vara en av de mest försvårande faktorerna för flyktingars etablering i Sverige. Nedan citat belyser språk som en viktig del, där det inte bara handlar om att kunna använda orden, utan även att förstå innebörden av dem.

Respondent 4 beskriver vidare att det finns olika typer av språk såsom kulturellt- och samhälleligt språk som flyktingar behöver förstå sig på.

Språket är en väldigt viktig del. Väldigt mycket av etableringen är beroende av att man förstår sitt nya sammanhang och att man förstår skapar också trygghet. Språket i sig är något som gör att man inte förstår. Det kan vara både att man inte förstår när man pratar och lyssnar, men det kan också vara mer än språket såsom det kulturella språket och samhälleliga språket. Även om jag får en tolk som översätter (...) så är det inte säkert att jag förstår orden i sig eller innebörden i orden i sig.

Respondent 4

Arwidson et al. (2016) beskriver i sin studie att inläring av ett nytt lands språk har stor betydelse för etableringsprocessen, vilket överensstämmer med citatet ovan. Vidare dimension av språk som belystes i den tidigare forskningen var att brist på språkkunskaper var en av de vanligaste stressfaktorerna för flyktingar (Beiser & Hou 2001). Respondent 4 belyser i citatet ovan att avsaknaden av språk är en försvårande faktor och kan därmed tolkas som att bristen på språk minskar flyktingars trygghet och känsla av sammanhang.

Respondent 4 nämner i citatet ovan att mycket av etableringen handlar om att förstå sitt nya sammanhang, vilket även skapar en trygghet för individen. Kan man inte det nya landets språk kan detta leda till att man inte heller förstår sitt nya sammanhang. Personer som inte kan tala det svenska språket kan tolkas ha låg begriplighet som KASAM-begreppet tar upp (Antonovsky 2005). Att ha hög begriplighet innebär att kunna hänga samman information och möta påfrestningar i livet. Brist på språkkunskaper kan därmed vara en faktor som försvårar för flyktingar då begripligheten för det nya sammanhanget inte hänger med. Flyktingar som inte kan det svenska språket kan även påverkas genom att de har svårigheter att möta hinder i etableringsprocessen, då de inte har förmågan att kommunicera på det språk som önskas i det svenska samhället.

6.5 Politik och policys

Politik är ett omdebatterat ämne som styr socialarbetares arbete till stor del. Det finns lagar, ramverk och policys som påverkar hur arbetet med flyktingar ska ske.

Citatet nedan beskriver hur Arbetsförmedlingens etableringsplan ändrats till etableringsprogram, vilket inneburit hårdare krav på flyktingars prestationer. Respondent 3 anser även att etableringsprogrammet lett till mindre hänsyn till personers hälsa och förmågor.

Man ändrade etableringsreformen, det gick från att vara etableringsplan till att vara etableringsprogram. Etableringsplanen tog väldigt mycket hänsyn till personers hälsa, ohälsa och förmåga att delta. Vi har gått till att det blivit mycket mer bedömning, krav och förväntningar. (...) Glömmer du eller missar att lämna in [ansökan för etableringsersättning] ja då får du inte pengarna. När det var etableringsplan kunde man få ersättning ett år efteråt. (...) Det är jättestor skillnad och påverkan, från ett stort omhändertagande till väldigt mycket eget ansvar. (...) Bara för att regelverket förändras så förändras ju inte målgruppen. De var fortfarande flyktingar, fortfarande traumatiserade somliga, fortfarande en del analfabeter. Jag och många med mig jobbar på Arbetsförmedlingen för att det är tilltalande att jobba i det offentliga och att regler och förordningar upprätthålls. (...) Det blir mer enhetligt och rättssäkert.

Respondent 3

Lag (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare är en lag som trädde i kraft 2018 och skulle innebära snabbare etablering på arbetsmarknaden eller att påbörja studier för nyanlända invandrare.

Arbetsförmedlingens nya etableringsuppdrag som kallas etableringsprogrammet skulle bidra till större möjlighet att fokusera på individens egna förmågor och ge insatser utifrån dessa. Programmet innebar även större krav på individen, där individen kunde förlora sin ersättning om programmet inte följdes. Respondent 3 menar däremot att det nya etableringsprogrammet inneburit att man i arbetet med flyktingar inte tar hänsyn till deras hälsa eller förmåga att delta. Att respondenten arbetar med etableringsprogrammet men anser att det inte utgår från individens hälsa kan tolkas som att detta program inte fungerar för alla, utan endast för de som har hälsan och förmågan, vilket utesluter de som inte har förmågan eller lider av ohälsa. Uteslutning av personer med ohälsa eller som inte har förmågan att delta i etableringsprogrammet kan kopplas till det antirasistiska sociala arbetet, där socialarbetare som arbetar med detta program inte har möjlighet att arbeta

utifrån individens förutsättningar för att motverka förtryck (Johansson, Söderqvist Forkby & Wernesjö 2021). Etableringsprogrammet kan snarare tolkas utesluta personer som inte faller inom normen som resursstarka personer med förmågor. Respondent 3 belyser hur programmet ändrats från att tidigare jobbat med ett stort omhändertagande till att flyktingarna behöver ta mycket ansvar, vilket alla individer inte har förmågan till. De som inte har förmågan till att delta anses även utifrån ett intersektionellt perspektiv på antirasistiskt socialt arbetet vara lägre ner i den hierarkiska ordningen och på så sätt ha mindre makt i samhället. En faktor som kan påverka flyktingars etablering i det svenska samhället kan därmed tolkas vara hur politiken och policys är framtagna och hur de används i praktiken.

Vidare lyfter Respondent 3 att ändringen från etableringsplan till etableringsprogram hade en stor påverkan på hur omhändertagandet av flyktingar såg ut. Det gick från att vara mycket omhändertagande av flyktingar till ökade skyldigheter för dessa människor. Åtstramningen av regelverket skedde samtidigt som det inte togs i beaktande att målgruppen inte förändrats. Om regelverket ändrades samtidigt som målgruppen inte gjorde det går det att ses som en brist i det rättsliga erkännandet, alltså rättsberövande. Detta beskrev Honneth (2003) skedde när personer inte fick ta del av bestämda rättigheter, hade en bristande möjlighet att delta i politiken och ses som accepterade likvärdiga medborgare. Lagrummet ändras utan beaktande för målgruppen flyktingars syn på deras situation. Att inte delta i politiken och att regelverk gör det svårare att bli en del av samhället kan tolkas som en försvårande faktor för flyktingars etablering i Sverige.

Tidigare forskning skriven av Bennour et al. (2022) gällande inkluderande policys beskriver hur jämlika möjligheter mellan ursprungsbefolkningen och migranter är underlättande för etableringen. Studien lyfter konkreta exempel på vad ett inkluderande samhälle kan göra för att underlätta för flyktingar att ta del av samhället och dessa var att minska löneskillnader, minska diskriminering, mer tillhörighet, högre nivå av tillit och större livsglädje. Utvecklingen av etableringsreformen kan därav tolkas vara en försvårande faktor för etableringen i Sverige baserat på vad den tidigare forskningen tar upp.

6.6 Könsroller

Respondent 4 tog upp en faktor som inte framkom i de andra intervjuerna men som belyser ytterligare en dimension om påverkande faktorer för flyktingars etablering i det svenska samhället. I Sverige är könsrollerna lika mellan könen, där både kvinnor och män förväntas arbeta och ta hand om hemmet. Däremot varierar könsroller beroende på vilken kultur en person kommer ifrån. Nedan citat lyfter hur etableringen kan påverkas beroende på vilket kön en flykting har.

Hur könsrollerna ser ut skiljer sig mycket utifrån olika kontexter, vart man har bott, hur det sett ut där man bott och vilket typ av samhälle det har varit. Traditionella könsroller i en familj där en är man och en är kvinna. Mannen jobbar och kvinnan är hemmavarande och tar hand om barn och hushåll. Den [synen] är det många som har med sig när de kommer hit och har levt så från födseln och då är det svårt att rubba det. Det blir ett väldigt bryskt uppvaknande för personerna när de inser att de ska börja jobba nu och många saknar helt självförtroende. Det blir väldigt tufft att acceptera och svårt att tro på sig själv i det.

Respondent 4

Respondent 4 belyser att individer kan ha olika könsroller beroende på vilken kultur de kommer ifrån sedan tidigare. I arbetet med flyktingar kan det därför vara viktigt att jobba antirasistiskt genom att förstå det intersektionella perspektivet och hur olika kulturer och kategorier påverkar flyktingars etablering (Johansson, Söderqvist Forkby & Wernesjö 2021). Därmed kan det vara viktigt att för socialarbetare förstå hur kvinnor och män påverkas olika i samhället beroende på vilka förväntningar de har på sig från familjen och samhället.

Att kvinnor och män ska vara likställda går att koppla till det rättsliga erkännandet som Heidegren (2009) beskriver handlar om att alla individer ska behandlas likställt. I Sverige är könsroller jämställda till stor del och när flyktingar kommer till Sverige är det kulturen som man måste förhålla sig till.

7. Avslutande diskussion

Syftet med studien har varit att undersöka vilka faktorer som kan underlätta respektive försvåra flyktingars etablering i Sverige utifrån socialarbetares perspektiv.

Resultatet visade att det fanns flera faktorer som ansågs ha en inverkan på flyktingars etablering i samhället. Faktorerna som identifierades var inte endast på individnivå, utan även på samhällsnivå såsom regelverk och policys. De sex huvudfaktorer som identifierades i empirin var kontaktnät, bakgrund och tidigare erfarenheter, livssituation i Sverige, språk, politik och policys samt könsroller. Att ha ett kontaktnät var det första resultatet och ansågs vara en underlättande faktor som bidrog till delaktighet och hjälp under etableringsprocessen. Att flyktingar har kontakt med sin familj ansågs dock både vara en underlättande och försvårande faktor beroende på vad familjens syn på etablering i samhället var. Flyktingars bakgrund och tidigare erfarenheter var det andra resultatet som ansågs påverka både bemötandet från andra men även flyktingars kapacitet att etablera sig. Trauma ansågs vara en försvårande faktor för flyktingars etablering vid exempelvis språkinläring, där extra resurser krävs för att hjälpa dessa individer att behandla sina trauman. Hur flyktingars livssituation såg ut var den tredje huvudfaktorn som ansågs vara av relevans för flyktingars etablering. Bland annat var boende en underlättande faktor där de som hade ett boende hade resurser att ta sig vidare i etableringsprocessen. Vart flyktingar bosatte sig diskuterades i analysen, där boende i eller nära en storstad ansågs fördelaktigt då man kunde finna delaktighet med personer från sin egen kultur. Vi anser att det kan vara gynnsamt att hitta personer man finner likheter med, men vi anser även att det kan hämma etableringen då det kan tolkas leda till att flyktingar inte tar del av den nya svenska kulturen. Att inte ta del av den nya kulturen diskuterar även Bennour et al. (2022) i sin studie och menar att de som inte tar del av den nya kulturen separeras från det övriga samhället, vilket kan tolkas försvåra flyktingars etableringsprocess. En ytterligare faktor som ansågs vara av försvårande karaktär för flyktingars etablering var ett kritiskt hälsotillstånd, där socialarbetare bör jobba antirasistiskt och se individens behov för att underlätta etableringsprocessen. Språk var den fjärde huvudfaktorn som uppkom under studiens gång och benämndes av samtliga respondenter som väsentlig för

flyktingars etablering i Sverige. Att kunna språket innebar inte bara att kunna kommunicera utan påverkade även hela ens identitet. Att inte lära sig svenska ansågs därav vara en av de mest försvårande faktorerna under etableringsprocessen. Hur politiken och policys var utformade var den femte huvudfaktorn som kom upp under intervjuerna och som både kunde underlätta och försvåra flyktingars etablering beroende på hur de användes i praktiken. Policys kunde både bidra till ett mer enhetligt arbete med flyktingar, men även försvåra arbetet då höga krav ställdes i etableringsprogrammet. Könroller var det sjätte resultatet och lades till i efterhand då vi som forskare ansåg att det bidrog med en intressant och nytänkande dimension. Resultatet visade att alla kulturer kommer med sina egna förväntningar på vad en man och kvinna bör tillföra med och därmed är det viktigt att jobba antirasistiskt och förstå hur män och kvinnor påverkas olika under etableringsprocessen.

En brist med vår studie anser vi är att studien inte analyserar hur rasism och stigma försvårar flyktingars etablering. Att flyktingar utsätts för rasism och stigmatisering är utifrån våra förkunskaper något som sker över hela världen, där Sverige inte är ett undantag och därmed hade det varit betydelsefullt att studera vidare. En annan brist vi ser med vår studie är att vi inte intervjuar flyktingar som är förstahandskällor, utan professionella som arbetar med flyktingar. Detta är vi medvetna om men intervjuade trots allt professionella då det var lättare att få tag på dem. Det hade därmed kunnat vara av vikt att genomföra denna studie igen men utifrån flyktingars egna perspektiv i stället.

I vår intervjuguide hade vi förutbestämda frågor såsom hur arbetsmarknaden och bostadsmarknaden påverkade flyktingars etablering i det svenska samhället. Att vi innan intervjuerna redan hade förutbestämda faktorer innebar att resultatet som insamlades till viss del var väntat och överensstämde med våra förväntningar. Dock hade vi inte identifierat faktorn könroller och hur kulturers syn på kön påverkar individers etablering i Sverige, vilket en av respondenterna belyste i en av intervjuerna. Det är intressant hur könroller kan påverka så mycket beroende på vilken syn man har på kön. Förväntas exempelvis en kvinna att stanna hemma med barnen och mannen att jobba, så kanske kvinnan aldrig får chansen att etablera sig på exempelvis arbetsmarknaden eller att lära sig språket. Mannen blir personen som enligt deras syn på könroller ska vara den som ger sig ut i samhället och etablerar sig.

En annan faktor vi identifierade utifrån empirin som vi som uppsatsskrivare inte hade tänkt på under utformningen av vår intervjuguide var hur språket påverkar flyktingars etablering i det svenska samhället. Språkkunskaper var däremot en faktor som nämndes av samtliga respondenter och ansågs därav som ett viktigt resultat. Utan att kunna kommunicera är det även svårt att etablera sig på andra plan såsom på arbetsmarknaden, vilket är något som även Risberg och Romanis (2022) studie visar.

KASAM var ett teoretiskt begrepp som lades till i efterhand för analysen av empirin. Vi hade till en början inte identifierat att begreppet var av relevans som analysverktyg, men upplystes under första intervjun om hur KASAM och delaktighet var en stor del av flyktingars etablering i Sverige. Erkännandeteorin analyserades utifrån andras syn på flyktingar såsom samhället eller familj och antirasistiskt socialt arbete handlade om professionellas förhållningssätt till flyktingar. Därav ansåg vi att KASAM bidrog med ökad förståelse över hur flyktingars känslor kring etablering i samhället påverkades beroende på deras begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet.

7.1 Vidare forskning

I denna studie har flera intressanta dimensioner av området flyktingars etablering i Sverige framkommit. Ämnet gällande flyktingars etablering i ett nytt samhälle är ett brett område med många inspelande faktorer. Under insamlingen av empirin var det nödvändigt att begränsa faktorerna som var mest förekommande i den tidigare forskningen och från vår förförståelse av ämnet. Empirin insamlades genom fem intervjuer och i efterhand hade det naturligtvis varit intressant att ha genomfört fler intervjuer för att få ett mer nyanserat och allmängiltigt svar.

Utöver att genomföra studien med flera respondenter har det uppkommit tankar och funderingar hos oss som forskare som vi anser hade varit intressant att forska vidare om. Dock har vi inom ramen för denna uppsats inte kunnat behandla varenda faktor som påverkar flyktingars etablering i Sverige. De faktorer som behandlats i uppsatsen trots att de inte var med som en förbestämd faktor var frågan om språk och köns påverkan på etablering. Som forskare ansåg vi att dessa faktorer bidrog med dimensioner som inte gick att inte ta hänsyn till i vår uppsats, men som i sin självständighet skulle kunna vara syftet för en egen uppsats. Det

uppkom i intervjuerna att språk är identitetsskapande samt att brist på språk kan vara en faktor som hindrar flyktingar från att skapa ett kontaktnät, ta vara på nödvändiga resurser eller göra det man tycker om. Därav anser vi att det hade varit intressant att forska vidare kring språkets betydelse för flyktingars etablering i Sverige.

Vårt andra förslag som inte behandlats djupgående i denna uppsats hade varit att forska vidare om könets påverkan på etablering i det svenska samhället med ett intersektionellt perspektiv och ett feministiskt teoretiskt förhållningssätt. Att forska om sambandet mellan kön och etablering hade bidragit till relevant kunskap som vi inte kunnat finna i sökandet efter tidigare forskning.

Under studiens gång har det tydligt framkommit att flyktingar som en grupp är mer än bara det. Begreppet flyktingar innebär komplexitet och flera dimensioner av mer än bara nationalitet och etnicitet. En flykting har ett kön, varierande utbildningsbakgrund, olika familjekonstellationer och så mycket mer. Därav menar vi att varje faktor som identifierats i denna uppsats skulle kunna vara temat för en egen uppsats där forskare mer djupgående skulle kunna analysera varje tema.

- *Ett samhälle med mindre klyftor, mer möten och förståelse mellan olika typer av grupper oavsett vilka det är och ett samhälle med mer representation är ett mer hållbart samhälle.*

Respondent 1

Referenslista

Antonovsky, A. (2005). *Hälsans mysterium*. Stockholm: Natur och kultur

Arbetsförmedlingen. (u.å.). *Etableringsprogrammet*.

<https://arbetsformedlingen.se/for-arbetssookande/extra-stod/stod-a-o/etableringsprogrammet> [Hämtad: 2022-10-18]

Arwidson, C., Malm, A., Saboonchi, F., Sigvardsdotter, E. & Tinghög, P. (2016).

Nyanlända och asylsökande i Sverige.

<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1060355/FULLTEXT01.pdf> [Hämtad: 2022-10-24]

Bak, M. (2013): Barndom och migration. I Bak, M. & von Brömssen, K. (red.) *Barndom och migration*. Umeå: Boréa. ss 13-47.

Barreto, C., Berbée, P., Gallegos Torres, K., Lange, M & Sommerfeld, K (2022). The Civic Engagement and Social Integration of Refugees in Germany. *Nonprofit Policy Forum* Vol. 13(2), ss.161-174. doi:10.1515/npf-2022-0015

Beiser M. & Hou F. (2001). Language acquisition, unemployment and depressive disorder among Southeast Asian refugees: a 10-year study. *Social science & medicine*. Vol. 53(10), ss. 1321-34. doi:10.1016/S0277-9536(00)00412-3

Bennour, S., Politi, E., Lüders, A., Manatschal, A. & Green, E (2022). Where and Why Immigrants Intend to Naturalize: The Interplay Between Acculturation Strategies and Integration Policies. *Political Psychology; Oxford*. Vol. 43(3), ss. 437-455. doi:10.1111/pops.12771

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber

Dominelli, L. (2018). *Anti-racist social work*. Fourth edition London: Palgrave

Departementsserien 2000:43. *Begreppet invandrare- användningen i myndigheters verksamhet*. Kulturdepartementet

Ertorer, S., Long, J., Fellin, M. & Esses, V. Immigrant perceptions of integration in the Canadian workplace. (2020). *Equality, Diversity and Inclusion: An International Journal* Vol. 41(7), ss. 1091-1111. doi:10.1108/EDI-02-2019-008

EU-kollen (u.å.). *Migrationen* <https://eu-kollen.se/migrationen/> [Hämtad: 2022-11-29]

Heidegren, C-G. (2002). *Antropologi, samhällsteori och politik*. Göteborg: Daidalos

Heidegren, C-G. (2009). *Erkännande*. Stockholm: Liber

Honneth, A. (2003) *Erkännande*. Göteborg: Daidalos

Hsieh, H-F. & Shannon, S. (2005) Three Approaches to Qualitative Content Analysis. *Qualitative Health Research* Vol. 15(9), ss. 1277-1288. doi:10.1177/1049732305276687

Johansson, J., Söderqvist Forkby, Å. & Wernesjö, U. (red.) (2021). Inledning – rasism, antirasism och socialt arbete i spåren av migration. I Johansson, J., Söderqvist Forkby, Å. & Wernesjö, U. *Rasism, antirasism och socialt arbete i spåren av migration*. Lund: Studentlitteratur, ss. 17-37.

Johansson, J., Söderqvist Forkby, Å. & Wernesjö, U. (red.) (2021). Rasism, antirasism och socialt arbete i spåren av migration – några avslutande reflektioner. I Johansson, J., Söderqvist Forkby, Å. & Wernesjö, U. (red.) *Rasism, antirasism och socialt arbete i spåren av migration*. Lund: Studentlitteratur, ss. 329-344.

Kvale, S & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur

Länsstyrelsen (u.å.). *Mottagande och etablering av nyanlända*.
<https://www.lansstyrelsen.se/stockholm/samhalle/social-hallbarhet/integration/mottagande-och-etablering-av-nyanlanda.html> [Hämtad: 2022-10-18]

Migrationsverket. (2022). *EU har aktiverat massflyktsdirektivet*
<https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Pressrum/Nyhetsarkiv/Nyhetsarkiv-2022/2022-03-04-EU-har-aktiverat-massflyktsdirektivet.html>
[Hämtad: 2022-10-12]

NE. (2022). *Flykting*.

<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/flykting>

[Hämtad: 2022-10-18]

NE. (u.å.). *Svensk ordbok*

https://www.ne.se/ordbok%C3%B6cker/search?d=ne_sv_ordbok&s=etablering [Hämtad:

2022-10-14]

Prop 2001/02:185. *Uppehållstillstånd med tillfälligt skydd vid massflykt*. Regeringen

Regeringen. (2017). *Artikel från Arbetsmarknadsdepartementet- Frågor och svar om införandet av det nya regelverket för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare*.

<https://www.regeringen.se/artiklar/2017/11/fragor-och-svar-om-inforandet-av-det-nya-regelverket-for-etableringsinsatser-for-vissa-nyanlanda-invandrare/>

[Hämtad: 2022-10-19]

Regeringen. (2017). *Mål för nyanländas etablering*

<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/nyanlandas-etablering/mal-for-nyanlandas-etablering/> [Hämtad: 2022-11-01]

Regeringen. (u.å.). *Etablering i Sverige. Möjligheter och ansvar för individ och samhälle*

<https://www.regeringen.se/49bb02/contentassets/698b4e93774343c1a8861a2ddfc17312/etablering-i-sverige---mojligheter-for-individ-och-samhalle--del-3-kapitel-10---11-samt-bilagor> [Hämtad: 2022-10-15]

Regeringen. (u.å.). *Nyanländas etablering*

<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/nyanlandas-etablering/>

[Hämtad: 2022-11-01]

Riksdagen. (2001). *Uppehållstillstånd med tillfälligt skydd vid massflykt Prop.*

2001/02:185

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/proposition/uppehallstillstand-med-tillfalligt-skydd-vid_GP03185/html [Hämtad: 2022-10-12]

Riksdagen. (2008). *Diskrimineringslag (2008:567)*.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/diskrimineringslag-2008567_sfs-2008-567 [Hämtad: 2022-10-18]

Riksdagen. (2017). *Lag om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (2017:584)*

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2017584-om-ansvar-for-etableringsinsatser_sfs-2017-584

[Hämtad: 2022-10-19]

Risberg, A. & Romani, L. (2022). Underemploying highly skilled migrants: An organizational logic protecting corporate 'normality'. *Human Relations; Thousand Oaks* Vol. 75(4), ss. 655-680. doi:10.1177/0018726721992854

SCB. (2022). *Invandring till Sverige*.

<https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/invandring-till-sverige/> [Hämtad: 2022-10-12]

SCB. (2022). *Migrationen från Ukraina höjde BNP marginellt*

https://www.scb.se/hitta-statistik/temaomraden/sveriges-ekonomi/fordjupningsartiklar_Sveriges_ekonomi/migrationen-fran-ukraina-hojde-bnp-marginellt/

[Hämtad: 2022-10-12]

Socialdemokraterna. (u.å.). *Migration, asyl- och flyktingpolitik*

<https://www.socialdemokraterna.se/var-politik/a-till-o/migration-asyl--och-flyktingpolitik>

[Hämtad: 2022-10-18]

SOU 2003:75. *Etablering i Sverige - möjligheter för individ och samhälle*. Regeringen

Thurén, T. & Werner, J. (2019). *Källkritik*. Stockholm: Liber

UNHCR (2021). *Flykting eller migrant enligt UNHCR*

<https://www.sverigeforunhcr.se/blogg/flykting-eller-migrant-enligt-unhcr>

[Hämtad: 2022-10-16]

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom*

humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. Stockholm: Vetenskapsrådet [Hämtad:

2022-11-01]

Bilagor

Bilaga 1- Informationsbrev

XX/XX-XX

Hej!

Vi heter Ferdinand Kempe och Victoria Klimovska och går sjätte terminen på socionomprogrammet på Göteborgs universitet. Vi håller på att skriva vår kandidatuppsats i socialt arbete och skickar detta brev till dig eftersom vi önskar ditt medverkande i studien i form av en intervju. Din medverkan är viktig för oss och vi hade varit tacksamma om du väljer att delta.

Syftet med vår studie är att undersöka professionellas perspektiv/upplevelser gällande risk- och skyddsfaktorer för flyktingars etablering i det svenska samhället. Med risk- och skyddsfaktorer menar vi faktorer som försvårar respektive underlättar etablering i Sverige. För att genomföra intervjuer som underlag till kandidatuppsatsen måste vi informera dig om fyra krav som finns enligt Vetenskapsrådets forskningsetiska principer. Det första kravet är **informationskravet** som innebär att de berörda i forskningen ska bli informerade om forskningens syfte och därmed skickar vi detta informationsbrev till dig. Viktigt att påpeka är- att din medverkan är frivillig och att du har rätt att avbryta din medverkan när som helst. Vid avbruten medverkan säkerställer vi dig att inget material som du bidragit med kommer användas och att det kommer förstöras.

Krav nummer två är **samtyckeskravet** som innebär att du själv får styra över din medverkan i studien och att du får avbryta din medverkan. Innan vi skickar in uppsatsen kommer du även att få ta del transkriberingen om så önskas. Vid godkänt arbete kommer du även att få ta del av den slutgiltiga uppsatsen.

Det tredje kravet är **konfidentialitetskravet** vilket innebär tystnadsplikt och att dina personuppgifter förvaras så att ingen kan ta del av dem. Studien kommer inte att innehålla information som kan undanröja din identitet såsom arbetsplats, namn eller kommun.

Det sista kravet är **nyttjandekravet** och innebär att vi enbart kommer använda oss av insamlat material i forskningssyfte och efter genomfört arbete kommer all data att raderas.

Intervjun kommer att ta ungefär en timma och genomföras på den plats som du önskar. Vi vill även informera dig om att vi, om vi får din tillåtelse kommer att spela in intervjun för att underlätta transkribering och för att ingen empiri ska försvinna.

Maila oss så att vi vet att du tagit del av informationen och därefter kan vi boka tid för intervju. Maila gärna om du har några frågor!

Med vänliga hälsningar, Ferdinand Kempe och Victoria Klimovska.

Kontaktuppgifter till oss studenter:

Ferdinand Kempe Mail: guskempfe@student.gu.se Mobilnummer: xxxxxxxxxxx

Victoria Klimovska Mail: gusklimovi@student.gu.se Mobilnummer: xxxxxxxxxxx

Kontaktuppgifter till vår handledare:

Rasool Awla Mail: rasool.awla@socwork.gu.se

Bilaga 2- Intervjuguide

Innan intervjun

- Samtycker du fortfarande till att delta i studien?
- (Vi berättar syftet och frågeställningarna igen samt kort om de fyra etiska kraven)
- Tacka för att de ställer upp på intervjun
- Får vi spela in samtalet?

Inledande frågor

- Berätta lite om dig själv, hur länge har du jobbat inom ditt nuvarande yrkesområde? (utbildningsbakgrund, hur länge man har jobbat på arbetsplatsen)
- Vad för typ av arbetsplats du jobbar på? Vilken målgrupp riktar verksamheten sig mot?
- Hur kommer det sig att du valde att jobba med detta?

Tankar om etablering i det svenska samhället

- Varför är det viktigt att etablera sig i samhället?

- Vad kan konsekvensen bli om man inte etablerar sig i samhället, enligt dig?
- Hur anser du att ni jobbar för att främja flyktingars etablering i det svenska samhället?
- Vad har störst påverkan för att underlätta etableringen i Sverige, enligt dina erfarenheter? (Följdfrågor)
- Vad har störst påverkan för att försvåra etableringen i Sverige, enligt din erfarenheter? (Följdfrågor)

Risk- och skyddsfaktorer

Hur intervjupersonen ser på följande faktorer kopplat till etableringen i Sverige

Familj/Kontaktnät

- Hur påverkar en flyktings familjsituation etableringen i Sverige? (Om personen har en familj, vart befinner den sig, är alla/någon här, vilken/vilka familjemedlemmar)
- Hur påverkar en flyktings sociala kontaktnät i Sverige etableringen i samhället? (Såsom kontakt med det civila samhället, myndigheter, vänner)

Arbetsmarknad

- Hur är det för en flykting att skaffa arbete i ett nytt land i Sverige? Varför är det viktigt?
- Vilket stöd får flyktingar på deras arbetsplatser?
- Hur påverkas en flykting som inte står till arbetsmarknadens förfogande?

Bakgrund (utbildning/trauma/erfarenheter/etnicitet)

- Hur påverkar en flykting tidigare upplevelser etablering i Sverige?
- Hur påverkas flyktingars etablering om man har en utbildning eller inte från hemlandet?
- Påverkas etableringen beroende på vilket land man kommer ifrån tror du? I så fall hur?

Bostadsmarknad/Bostadsområde

- Påverkar området där man bosätter sig i etableringen i Sverige?
- Hur påverkas en flykting som hamnar utanför bostadsmarknaden?

Meningsfull fritid

- Vad har en meningsfull fritid och aktiviteter för betydelse för etableringen i Sverige?

Politik/Policies

- Hur påverkas flyktingar av myndigheters och andra aktörers villighet att hjälpa flyktingars etablering i Sverige?

Avsluta intervjun

- Avslutande frågor?
- Finns det andra frågor som du tycker är viktiga som inte framkommit under denna intervjun eller andra tankar som intervjun har väckt hos dig?
- Skulle du vilja ha en kopia av transkriberingen när den är gjord?
- (Informera igen om att om de vill komplettera med något i efterhand kan de kontakta oss och de kan även kontakta oss om de inte längre önskar sin medverkan i vår studie)